

# NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

**Előfizetési árak:** Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.  
**Egyes szám ára 20 fillér.**

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:  
**Dr. Tóth János.**

**Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.**  
**Hirdetések árai:** Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér.  
Többszöri közlésnél árkedvezmény.  
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

## Szent István.

Nagy multad emlékeinek kegyeletes fényénél, jelen dicsőségnek ragyogásánál, jövőd nagyságod kibontakozó szemhatáránál, hátaltelt szívünk ünneplő érzelmeivel köszöntünk téged, nemzetünk lánglelkű vezére, népünk atyja és apostola, Szent István király!

Te lerakva államszervezetünk szilárd alapjait, jogrendet teremtettél, melynek ereje alatt a közjólét intézményei zavartalanul fejlődhetek. Meghódítva népedet Krisztus hitének, az országokat fentartó erkölcs és a nemzetek létfeltételét alkotó polgárosodás uralmát biztosítottad. Bölcsen szabályozva a vallási és politikai viszonyokat, országod önállósága nemzeted függetlensége körül bevehetetlen bástyafalakat emeltél. Diadalmas csatákat víva, a szabadság és az állami rend ellenségeit, megaláztad és szét-szórtad.

Államalapító vagy, apostol, nemzetőr és szabadsághős. Látóköröd széles, szived érzése nemes, tetteid eredményesek, életed szent. Lelked világa egyetemes, szellemed magyar.

Ez a te multad, melyet megmérni

nem oly könnyű, mint a mily édes előtte leborulni.

Jelened a dicsőségnek még magasabb szintáján ragyog. Élsz és uralkodol országod nagyságában, néped szaporodásában, nemzeted szívében. Élsz és uralkodol emléked növekedő tiszteletében, az enyészhetetlen hála mélységes érzéseiben.

Sok ez, de mi volna neked, a ki midőn népedet szeretettel és bölcséssel boldogítottad, ugyanakkor az Istennek is szolgáltál erénydiszben és a szentség glóriájában. Erényeiddel kivívtad magadnak az eget, szentségeddel azok sorába emelkedtél, a kiknek dicsősége áttörve az országok határait, az egész világ felett sugározza tündöklő fényének özönét. A tisztelet, melylyel nemzeted adózik neked, átmegy a haza határaiból a földkerekség tájaira, mint a hogy átömlik a folyók vize a világrészeket uraló óceánok mélységeibe.

Ez a te jelened, melynek messze nyúló határvonalain már fel-feltűnik jövőd nagyságod képe.

Élni és uralkodni fogsz te még e haza földjén osztatlan tiszteletben, ünnepednek ragyogóbb pompájában, az ősi erkölcsöknek tündöklőbb di-

szében, a szent hitnek, melyet ihletett apostolként terjesztettél, virágzóbb állapotában, szorosabb egységében. Látni fogod te még boldognak népedet, erősnek nemzetedet, látni fogod szent koronád felmagasztaltatását, hagyományaid tiszteletét, szellemed uralmát.

Ez a te jövőd, a te örökséged mely reád vár apai jogon.

Virrassz felette égi trónodon, védjed és oltalmazd, hogy csorbítatlanul szálljon reád, s a te áldó kezében nemzetedet nagygyá és boldoggá tegye!

## A F. M. K. E. elnöki jelentése.

Azokról a kulturtörékvésekről, melyeket a Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület maga elé tűzött, majdnem minden évben találunk egy-két irányeszmét az egyesület évkönyvében.

A most megjelent egyesületi évkönyvben az elnökség jelentése foglalta össze azokat a nézőpontokat, melyekből bepilanthatunk a vezetés irányába, szellemébe és az egyesületnek a vezetőség által kontemplált és helyesnek felismert feladatkörébe.

Bizonyára mindenütt, a hol a magyar kultúra munkája és ügyei iránt

## A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

### Magyar emlékek közt idegenben.

Alsó-Ausztriának déli határvonalát, mely Bécs-Ujhelytől Mariensee-ig húzódik, párhuzamosan a semmeringi vasuttal, a várkastélyok hazájának nevezik.

Helyesebben talán a várromok hazájának lehetne nevezni, mert a regényes fekvésű várkastélyok felett majd mindenütt egy-egy rom feketélik, a hegycsúcsok mohos kebeléből merészen kiszökkenő szirten.

Ránk, magyarokra nézve ez a vidék nem csak azért lehet érdekes, mert bővelkedik természeti szépségekben, panorámákban, minőket csak alpesi tájak nyújthatnak a szemnek, nyugalmas pihenést kínáló üdülőhelyekben, hanem azért is, mert nincs ezen a bájos vidéken egyetlen egy nevezetesebb pont sem, melyhez nem fűződne magyar történelmi emlékek.

Már a magyar királyság első korszakában, 1042 körül véres háború színhelye volt a Bécs-Ujhely alatt elterülő, a Schwarzaubodros hullámaival öntözött síkság, melyen Aba-Samu királyunk serege verkedett Albert osztrák (osztrák) őrgófi hadaival. A háborúra, mely a magyarok visszavo-

nulásával végződött, okot szolgáltatott Péter királynak, Szent István első utódjának szökése, ki az országnagyok haragja elől sógorához, Albrecht őrgófihoz menekült, honnét hadi készülődéseivel az ország bekéjét fenyegette.

Mínt hogy a magyarok hiába kérték az őrgófiótól a trónjától megfosztott, szökevény király kiadatását, kitért a háború, mely ha nem is hozta meg a magyaroknak az akkori hadakozásnak egyedül óhajtott sikerét, a dús hadi zsákmányt, azt azonban mégis eredményezte, hogy az osztrák szomszéd, a nála rejtőzködő szökevénynyel megszünt veszélyes lenni az ország bekéjére nézve.

A 17-ik század elején, 1605-ben a mai Kirchschlag és Schönaub vidékén Boesky István felkelő hadai tanyáztak, egy századdal később pedig a Rákóczy-féle szabadságharc idején, ugyanitt portyázott tekintélyes kuruc sereggel Fodor László kapitány, a ki a tartományt keményen megsarcolta. Egyetlen-egy fogolyért — bizonyára valami gazdag és tekintélyes polgár lehetett — Kirchschlag városa 1000 tallért fizetett a bő prédában utazgató kuruckapitánynak.

A vidék egy másik helyén, Schönauban ma is mutogatják a templom vaspléh burkolatú sekrestye-ajtáján azokat a mély horpadásokat, melyek a templomba menekült schönauiakat ostromló

kurucok csatabárdjaitól származnak. Nem messze innen egy fűvel benőtt halmot látunk, mely alatt a néphagyomány szerint három kurucnak a tetemei porladoznak. Ezek valamiképp elszakadtak a seregtől és nem tudtak menekülni. A lakosság elfogta, lefegyverezte és elevenen eltemette őket, nagy garmada földet hányva az elásottak fölé. Állítólag három napig lehetett észrevenni mozgolódást a földrakás alatt.

Ezt a kegyetlenséget a kurucok azzal bosszulták meg, hogy egy elfogott kirchschlagi polgárt derékig beástak a földbe, míg a felső testét csöpögő mézzel kenték be, s így tették ki a szerencsétlent a legyek és darazsak kínzó csipéseinek.

Az emberek szörnyűködnek ezeken a borzalmasságokon, a történelem pedig itt is nyugodtan állapítja meg a maga igazságát, hogy háborús időkben az emberek nem emberek, nem is kezes bárányok, hanem fenevadak.

De hagyjuk már a történelemnek ezen bár tanulságos, de nem éppen vigasztaló emlékeit, és olvassunk le valamit, a krónikák derültebb lapjairól.

\* \* \*

Mátyás királyunk utolsó éveit, mint tudjuk, a III. Frigyes császár ellen viselt háborúk töltik ki. A cseh királyi koronáért kitört háborúban az

érdeklődnek és lelkesednek, megelégedést és megnyugvást fog kelteni az elnökségnek az a kijelentése, hogy a Felvidék, mely még huszonöt-harminc évvel ezelőtt úgyszólván teljesen idegen nyelvű volt, ma már a vármegyei központokon és a járások székhelyein, valamint azok közvetlen szomszédságú községeiben, jó részében magyar. És ha itt-ott nyelvében nem is volna még magyar, de szellemében, szívében, meggyőződésében, gondolkodásában és érzéseiben csak olyan magyar, mint akár az Alföld szülöttje.

Ez egy tényleges helyzetnek a konstataciója, melyből a kormánynak, a hatóságoknak, sőt magának a törvényhozásnak is, azt a tanulságot kell levonniok, hogy a magyarosítás sikerét nem az erőszakos eszközökhöz nyúló sovinizmus, sem a nyakra-főre való államosítás mozditja elő lassan bár, de biztosan mutatkozó eredménnyel, hanem békés, mások jogait és jogos érdekeit tiszteletben tartó kulturmunka, mely azzal a tulajdonsággal bír, hogy szervezni képes a társadalmi tényezők erejét, s ezt a szervezett erőt azután zavartalan összműködésben állítja be a nagy nemzeti cél, a magyarosítás szolgálatába.

Azokon a felvidéki központokon, melyeknek magyarosodásáról olyan nagy elismeréssel beszél most a F. M. K. E. elnöksége, túlnyomó nagy részben felekezeti iskolák működtek és működnek jelenleg is, békés, egyetértő viszony áll fenn az egyházi és állami iskolai hatóságok között, a közigazgatási fórumok néhány, szórványosan előforduló esettől eltekintve, kiméletes tapintattal jártak el a felmerült bajok orvoslásában, maga a F. M. K. E. is a helyi viszonyokhoz alkalmazkodva, a lakosság és az egyházi illetékes körök óhajának megfelelően, intézeteinek egy részét hitvallásos jelleggel ruházta fel, szóval ezeken a felvidéki központokon az egyházi és az állami hatóságok összetartot-

tak, a társadalmi szervezetek pedig kezelték a nemzeti népoktatás ügyének előmozdítására.

Ebben rejlik a titka annak a sikernek, mely a felvidéki kultúregylettel egyetemben örömmel tölthet el mindenkit, a kinek ebben a nemzeti munkában része volt.

Ámde, a mint a jelennek ez az eredménye a multból származik, úgy a jövő kulturmunkálkodásnak az iránya nem eredhet máshonnan, mint a jelenből, melyet fokozott erővel, de az *uralkodó viszonyok és állapotok* fentartásával és fejlesztésével kell folytatni, ha a magyarosítás ügyét újabb sikerekhez akarjuk vezetni.

Az egyesületi működés eredményének feltüntetése után, az elnökség az egyesület feladatairól nyilatkozik. A jelentés ezen részében azt olvassuk, hogy a F. M. K. E. célja és feladata első sorban *továbbra* is csak az maradhat, a melyet az alapítók bölcsesége annak idején, mint vezető irányt kijelölt: a magyar népoktatás céljainak előmozdítása, tudniillik óvodák létesítése és fentartása, tanítók és tanulók jutalmazása, a nyelvhatárokon fekvő községek valláserkölcsei és közoktatási érdekeinek magyar nyelvi alapon való istápolása.

Kijelenti egyúttal az elnökség, hogy teljes mértékben osztja az egyesület alapszabályaiban kötelezőleg kijelölt ezen irányelveket, s azokhoz további működésében ragaszkodni kíván.

Kalapot emelnénk az elnökség előtt, ha az egyesület irányítása és vezetése teljesen megfelelne ennek a határozott, az alapszabályokkal és azok szellemével egyező, okos beszédnek. A következetesség mindenestre azt hozná magával, hogy ha valaki helyesen beszél, helyesen cselekedjék is.

Sajnos azonban az elnökség helyes álláspontját megtagadja az egyesület költségvetési előirányzata az 1905-iki évre, melyben a még például tanítók jutalmazására ima- és tankönyvek beszerzésére

mindössze 900 korona irányoztatik elő a központi pénztárnál, addig hivatalos utasításokra 1000, kezelési költségekre 3000, ifjusági egyesületek, műkedvelő társaságok és daloskörök segélyezésére 1500 koronát állapít meg a költségvetés.

Megtagadja és megcáfolja továbbá az elnökség helyes álláspontját ugyanesak az elnökségnek az a kijelentése, hogy az egyesület egyelőre újabb óvodákat nem állít, s a fennálló személyi költségeit is az állam által «átvétetni» igyekszik.

Úgy áll e szerint a dolog, hogy az egyesület félve az anyagi terhektől elidegenedett nagy feladatának *alapmunkájától*: a magyarosításnak az oktatásügy terén való szolgálatától. Nincs hozzá anyagi erőnk, mondja az elnökség, de hát kérdezzük, minő szükség parancsolta, hogy a kezelési költség olyan magas összegre emelkedjék, minő mulaszthatatlan kötelesség követelte, hogy bele menjenek ifjusági egyesületek, műkedvelői társaságok és daloskörök alakításába és segélyezésébe?

Erre bizonytalant fogják felelni, hogy az említett intézmények a magyar szellem és a nemzeti érzés terjesztésének eszközei. Igaz, de az urak eltévesztették a *sorrendet*. Előbb a magyar kultúra alapjait kell leraknunk és csak azután foghatunk hozzá a fejlesztő intézmények létesítéséhez. Előbb minden erőnkől arra kell törekednünk, hogy idegen ajku honfitársaink elsajátítsák nyelvünket és magokba szívják a hazaszeretet tiszta érzéseit, és csak azután gondolhatunk a nyelvismeret és a hazafias szellem folytatólagos ápolására.

Ha az alapmunkát és ennek két fő részét, az óvodát és az iskolát az államnak engedjük át, mi magunk pedig stagnálni fogunk ezen a téren, ne is álmodjunk arról, hogy a magyar kulturának számba vehető szolgálatot tehetünk.

Szép, ha az elnökség a helyes irányba néz, de üdvös ez csak akkor lesz, ha abban haladni is fog. (f)

alsó-ausztriai nemesség nagy része a magyar király pártjára állott. Így volt lehetséges, hogy Mátyás rövid néhány hét alatt azt az egész vidéket, mely Bécs és Bécs-Ujhely között elterül, úgyszólván kardcsapás nélkül elfoglalhatta.

A teljesen készületlen császár, akitől a német birodalmi tanács is megtagadta a segítséget, kénytelen volt Mátyástól a békét 20.000 aranyon megvásárolni. Az ilyen létrejött béke azonban, a császár ígéreteinek megszegése miatt nem volt tartós. Nem sokára újra lobogott a háború tüze, melyet ismét erősen szított az osztrák nemesség tekintélyes részének Mátyáshoz való csatlakozása.

A magyar király seregei 1481-ben elfoglalták Hainburgot, Alsó-Ausztria és Bécs kapujának kulcsát. Mielőtt azonban az osztrák székvaros ellen indult volna a győzelmes sereg, Mátyás délné kaanyarodott s több erőd bevételé után Steiermarkot szállotta meg. Célja volt, minél szélesebbre vont ostromgyűrűben folytatni a hadműveleteket a székvaros ellen.

A tartomány déli részein már az összes nevezetesebb várak és városok a király kezén voltak, csak Pitten, a rómaiak korában jelentékeny szerepet játszott Putinum ellenszegült még a magyar trikolort győzelmi mámorban büszkén körülhordozó csapatoknak.

Pitten Bécs-Ujhelytől délkeleti irányban körülbelül 30 kilométernyi távolságban fekszik. Erdősoszorúta hegyen sötéten meredeznek égnek az egykor erősen ellenálló, természeti fekvésénél fogva is hatalmas védőbástyákkal övezett várromjai. A hagyomány még ma is mesékbe illő híres dolgokat beszél a bevehetetlen erőd dicsőségéről. Ellenség meg nem vitta soha, úgy mondják, agyuk golyója nem döntötte romba sziklafalait, csak egyszer jutott idegen kézre áruság révén, de akkor is az észre tert őrség a beburakodott ellenséget kemény harc után a várból kiszorította s a feneketlen mélységű várárokba lehányta.

A magyar ostrom idejében Pitten kapitánya Wolfgang von Teufel volt, a ki a magyar krónikákban Wolfgang az őrdög, név alatt szerepel. Ravasz eszű, fortélyos ember, kemény katona és vakmerő egész az esztelenségig. Már az ostrom első napján lángoló haragra gyújtotta a magyar sereget. Fölment a várfokra, s ott sűrű golyózápor között ronggyá tepett egy elfoglalt magyar zászlót, azután lándzsájával leszegezve sisakját, védtelen fejfel állta egy ideig a magyar puskák tüzet.

Hetek, hónapok multak el, a nélkül, hogy az ostromló sereg a dacoló erőddel boldogulni

tudott volna. Ekkor érkezett meg a táborba a király, nagyszámú segédesapatot hozva magával, a nem nagy és különben is megosztott sereg támogatására. Mátyás jelenléte és a kapott megerősítés felvillanyozta a magyarokat. Az ostrom újra nagy erővel folyt, s miután sikerült az egyik várárokot áthidalni, melyről a vár kapuja ellen hatalmas tüzelést lehetett folytatni, kétségtelemné lett, hogy az erőd sokáig nem tarthatja magát.

Ámde a helyzet nemsokára ismét megváltozott. A Bécs ellen működő magyar derékhad vezére, István szepesi gróf több diadalmas csata után körülzárta az osztrák székvarost és azt erősen szorongatta. Mátyás erről értesülvén, a Piten alatt táborozó sereg egy részével legott Bécs alá sietett, hogy a székvaros ellen a hadműveleteket személyesen intézze.

A király távozása után az erőd elleni ostromot Zeleny kapitány vezette, a kinek a király meghagyása szerint az erőd kiéheztetésére kellett törekednie. De ez nem ment olyan könnyen, mert a várbeliek csodálatosan kevéssel értek be, s az éhséggel épp úgy dacoltak, mint az ostromlók agyútüzével. Az ostrom tehát húzódott a végtelel, három év folyt le az első körülzárás óta s Wolfgang von Teufel és emberei még mindig ki-tartottak, bár iszonyú sokat szenvedtek.

**A tótmegyeri néppárti gyűlés.**

Nagy lelkesedéssel várták a néppárti gyűlés napját Tótmegyer és egész vidékének keresztény erelmű lakosai, annál jobban fáztak tőle a liberalisok. A járási főbíró aug. 5-én minden megjegyzés nélkül tudomásul vette a népgyűlés bejelentését. Aug. 10-én azonban bizonyos jó urak besugásai alapján már aggályai támadtak s egy pótrendelettel megtiltotta a gyűlés megtartását a község belterületén sőt még a felvonulást is betiltotta ama indokolással, hogy az iskola és a templom előtti tér ily gyűlések és felvonulások megtartására nem alkalmas, akadályozza a közlekedést (falun! vasárnap!) s tekintve a száraz időjárást tűzveszélyes is. S ebben teljesen igaza is van a főbíró úrnak, mert a néppárti beszédek ugyancsak tüzesek voltak s habár Timon Ákos hívei programbeszédje alkalmával e téren igen kényelmesen elhelyezkedhettek, a néppártiaknak szűk lett volna e tér, annál kellemesebb volt a község előtti tágas rét, árnyékos fáival a hol a gyűlés megtartott. S így hiábavaló munkát végeztek egyes urak, kik illetéktelen személyek protekcióját is felhasználták, hogy a gyűlés megtartását megakadályozzák.

Az állomáson dr. Machovich Gyula és Simkó Károly vezetésével nagy néptömeg várta az érkező vendégeket s díszes banderium vezetésével bevonultak az ünneplő községbe, ahol nagy lelkesedéssel fogadták a képviselő urakat, s különösen a néppárt vezérfőnökét, legkiválóbb bajnokát Rakovszky Istvánt.

A plébánián 2 órákor lakoma volt az előkelő vendégek tisztelőjére. A számos felköszöntők sorát a házigazda kezdte meg, aki poharát a néppárti képviselőkre s különösen Rakovszky Istvánra emelte. Rakovszky a házigazdát, Machovich dr. Kovács Pált köszöntötte fel.

A népgyűlés pontosan fél ötkor kezdődött. A fődemesi rezes banda a Hymnust fújta el s Rakovszky fölépített az izlésesen díszített emelvényre, hogy elmondja elnöki megnyitóját. Szűnni nem akaró éljenzés és taps fogadta a népszerű vezetőt.

Eljöttünk — így kezdte — hogy elmondjuk önöknek ami szívünkön fekszik s hogy meghallgassuk az önök ítéletét is politikai pályafutásunkról. A nép érdekeinek szószólói voltunk s leszünk mindenkor s azért emelt fővel állunk a nép elé. A nép erkölcsi és anyagi javát mindig szem előtt tartottuk, a revízióról nem mondtunk le, hanem folyton erélyesen sürgetjük. A revízió feladásáról szó sem lehet. Azután érdekesen fej-

tegette a néppárt tevékenységét a nép anyagi megmentése érdekében.

Azután Kovács Pál dr. terjedelmesen fejtegette a néppárt parlamenti szereplésének indokait és eredményeit. Ernszt Sándor tótul beszélt igen sok érdekes adatot hozott elő az adózás köréből, amit figyelemmel hallgatott a nép, mert adataiból az tűnt ki, hogy a „mindenható” kormány mindenkin segít, csak épen a legszegényebb népen nem. azt nyomja, szorítja s ami kevés joga van azt sem érvényesítheti szabadon. — Általános derűtlenségben tartotta mindvégig a hallgatóságot Huszár Károly a „Néppárt” szerkesztője. Igazi népszónok, valóságos párbeszédet folytatott egyik másik értelmesebb atyáival. Mindenre volt példája, hasonlata, egy-egy saftos mondása; elhallgatták volna akár élfélig is. Az elnöki zárszót Rakovszky István mondta el, szava, mint a menydörgés úgy hangzott, szokatlanul élesen kelt ki az „ugynevezett” intelligencia ellen, a kik mindenfelé távol tartják magukat a szegény néptől s azoktól, a kik a nép javát keresik s fáradnak érte.

Ugy jellemezte őket, hogy a mai ugynevezett intelligencia valahogy keservesen átbukdácsol az iskolákon azután első dolga valami hivatalba ülni, sokan még arra sem vesznek fáradságot, hogy legalább oklevelet szerezzenek s különösen ilyen kétes alakok képesek azután mindenre csak hogy a szolgálatból ki ne pottyanjának. Az ilyen „intelligens” urak egyetlen szellemi tápláléka az ujság, pedig ha tudnák kik szerkesztik azokat, kik irányítják az ilyen gondolkodni lusta intelligenciát! Csak látnák ezeket a „tollas” vitézeket, maguk is röstelnék, hogy ilyenek véleménye nekik szent.

Legyenek előrelátók, egy nép, mely 50 év előtt még nem szerezhett földbirtokot, lassan kiszorítja őket még a hivatalokból is, legalább erre mutat a főiskolák statisztikája. Akkor majd idecsúsznak hozzánk, mikor a megélhetés nehézségei szorítani fogják őket.

A beszéd végeztével Liphay Lajos bognármester, községi előjáró egyszerű keresetlen szavakkal megköszönte a budapesti urak fáradozásait s kérte őket, hogy csak tartsanak ki a nép jogainak védelmében, ők mindenkor követni fogják a vezéreket. Erre megújult az éljenzés s szűnni nem akaró ovációk között Rákóczi induló hangjai mellett elszéledt a közönség. A képviselő urak egy része Ajtics-Horváth Dezső képviselő látogatására ment, a többiek Budapestre távoztak. — Jelen voltak a szónokokon kívül Jankovics Béla, és Ajtics-Horváth Dezső képviselők, Machovich

Gyula, Köves Kálmán, Klacsánszky József plebánosok, Haverla József, Bányász Endre, Kosztelanszky József káplánok, Duschek Alajos gyógyszerész E.-ujvár, Vály Antal Bpest, Racskovics István, Fodor Alajos, Horváth Béla Tótmegyeréről, Badin Viktor, Csiffáry Károly, Pálkás Géza, Kauka Antal, Horváth Antal, Haulik Károly Érsekújvárból.

**Levelezés.**

Pöstyén, 1904. aug. 18.

T. Szerkesztő ur!

A pöstyéni fürdőidény vége felé közeledik. A vonatok rendszerint háromnappal embert visznek el, mint a hányat itt hagynak cserébe, s most már az is, aki itt marad, csak azért nem fut el mert nem tud még futni.

Minap egy ismerősöm megállit, aki csak úgy bekukkant ide, mint Bolond Istók Debrecenbe s azt mondja: — Könnyű neked, sok a pénzed, elmehetsz fürdőzni. — Szó sincs róla. Pöstyénbe nem kell sok pénz, csak a rheumából legyen sok! Nézd, mondám, ezt a rakás lengyel zsidót, alig van betevő falatja, de a rheumából kifutja neki. S ha valakinek még csuza, köszvénye van hozzá: az „annál jobb.” Az pénz nélkül is megélhet Pöstyénben, uti száz meg száz figura docet.

Valóban megdöbbentő alakokkal találkozni itt. Emberek, akik nem költenek naponként 25 krajcárt élelem és lakásért és mégis elbírják a fürdő drágaságát. Látszik, hogy csakugyan erős adag rheuma kell ide, nem pedig pénz. Egy garas nélküli embert látsz itt akárhányat, de aki nek csuza, köszvénye nem volna, olyat egyet se.

Aug. 15-én kirándultunk Trencsén-Teplícire. Mi más az élet ottan! Nem csak a természet pazarolja kincset e trencsénmegyei zugra, de a vendégek közt is csupa élet, merő elevenség honol. Legkevesebb háromszor anyai ember hemszeg ott a zene pavillon körül, mint itt Pöstyénben, dacára annak, hogy Pöstyénben mégis több a fürdő vendég, mint Teplícen.

Ennek pedig az az oka, hogy Pöstyénben a „hemzsegés” is megerőtletésbe kerül. Az itteni fürdővendég jobban otthon ápolgatja köszvényét, mint valami elkényeztetett gyermeket, fél ki-menni vele a szabadba. Persze nem valamennyi, akad, aki mankón, vagy kocsiiban kicipel a baját, de Pöstyénben mégis jobbra otthon, míg Teplícen inkább szabadon mozog többet a közönség. Ezért olyan elütő a külső képe a két fürdőnek.

A pöstyéni nagy hidat, melyet még tavaly júniusban elrontott az árvíz, mai napig sem készítették el. Az ideiglenes hid, melyen tavaly csak a gyalog közönség és a fürdővendégeket szállító ugynevezett „infanteristák” közlekedtek, ma a társzekerek is használják, ami a szűk hidon felette nehezíti a közlekedést. Az új híd mintegy három méterrel magasabb a régivel és

De végre is az élelmiszerek a várban elfogytak, s az őrség aggodalma és csüggettsége kétségbeeséssé fokozódott. Csak a parancsnok, Wolfgang von Teufel nem csüggedt el és nem vesztette el a fejét. Megneszelvén valamiképp, hogy Mátyás ismét a Pitten alatti táborban időzik, kitűnően sikerült fortélyt gondolt ki.

A várban nem volt már egyéb élelmiszer, mint egy kevés liszt, egy kis hordó jó magyar bor és egy nyúl. Mikor ezt a parancsnoknak kötelességszerűen jelentették, az rögtön intézkedett, hogy a finom lisztből kenyeret süssenek, a nyulból jó pecsenyét készítsenek, s azután ezeket az ételeket a borral együtt egy szállító kosárba csomagolják.

Miután ez megtörtént, fehér zászlót tüzetett ki a vár fokára s a lebecsátott dobogó hidon néhány lovas kíséretében, díszbe öltözött vitézt ug-ratott ki a várból.

Mátyás a parancsnok követét barátságosan fogadta, abban a hiszemben, hogy a követ a vár átadásáról akar vele tárgyalni. De mekkora volt meglepetése, midőn a követ békeüzenet helyett a magával hozott kosárból szép fehér cipőt, illatozó nyulpecsenyét és egy hordócska bort rakott a király elibe. „Ezt küldi neked felséges király” mondá a követ, „Wolfgang von Teufel, annak jeléül, hogy mily jól van ellátva a vár élelmiszerekkel.”

Mátyás átlátott a szítán, tudta, hogy furfangos cselofogás lappang az ötletes fortély alatt, de mivel becsülte az ellenfélben is a vitézséget és mert kedvelte a jó humort, elhatározta, hogy abbahagyja az ostromot, melynek akkor már, Bécsnek időközben történt bevétele után, úgy sem volt semminő hadi jelentősége.

Előbb azonban fényesen megvendégelte a követet és kíséretét, a parancsnoknak pedig emlékül remek művű aranyserleget küldött ajándékba. „Add át ezt a serleget uradnak”, mondotta a követnek, „a kinek azt üzenem, hogy ha még ilyen hosszú ostrom után is van vadpecsenyéje, fehér kenyerre és jó magyar bora, akkor ő valóban ördög.”

Wolfgang von Teufel ezután, elégtételül a magyar zászló meggyalázásáért, a bástyafalról tisztelgett a király előtt, mire a magyar sereg elvonult. A múlt század elején Pitten várának őrtornyai és kapui közül egyik-másik még eléggé jó karban volt. A kapuk érclemezei tele voltak feliratokkal, melyek a nagy időket és nagy viharokat látott vár történetének kimagaslóbb mozzanatait tartalmazzák. Az egyik kapun egy 1567-ből származó latin felirat volt olvasható, mely a magyar ostrom lefolyásáról kimerítő ismertetést nyújtott az utó kornak.

A Mátyás által ajándékozott kehely sokáig a Teufel nemzetség családi ereklyéihez tartozott. Ezen nemzetség kihalása után átment a Zinsendorf grófok birtokába és Wasserburgvárában őriztetett. Jelenleg a Zinsendorf család hitbizományi birtokán, Schleswig-Holsteinban őrzik.

A serleg a renaissance ötvös művészet remeke. Kupája makkbogyó alakú és a talpból kinyúló tengely körül forog. A talp három tölgysfaágból áll, melyek gazdagon vannak díszítve levélkaesokkal és kis makkokkal. A fedélen a Teufel lovagnemzetség címere látható, egy kürt vánkoston, melyet német felirat vesz körül: Wolf. Teufel. Hauptman zu Pitten. 1485.

A serleg sima oldalrészsein több sorból álló felirat van, melyet még maga Wolfgang von Teufel vésetett a serlegre. A felirat megöröklítette a furfangos várkapitány ötletes cselét, s a Mátyás király üzenetét kifejező szavakkal végződik, a következőképp:

„Weil du noch hast  
Wildbret, Weissbrot  
Und gut ungarischen Wein;  
So magst du wohl  
Der Teufel sein.“

Adieu.

facölőporozatokon nyugszik, de hatalmas vashid járóból áll, úgy hogy joggal ellehet mondani róla, hogy fából való vashid. Eltart még egy hónapig is, míg készen lesznek vele.

Ma aug. 18-án az egész fürdőtelep lobogó díszben állott. Ófelsége születésnapján az egész tisztikar, mely a katonai telepen számos, a hadsereg minden árnalatából van képviselve, Mihálcics György, nyitrai honvéd alezredes vezetése alatt, teljes díszben vonult ki Nagy-Póstyénbe a királyi istentiszteletre, hol a polgári hatóságot Czocher Kálmán t. főszolgabíró képviselte s a fürdő orvosok is jelen voltak csaknem teljes számban. Ez egyébként a póstyéni fürdőidény utolsó fellobbanása, ami azután következik, az csak csendes haldoklás, vagy rohamos haladás a végfejlődés felé. *Levelező.*

## Ujdonságok.

**Személyi hírek.** *Venczell* Ferenc c. püspök óméltósága Marienbadból több heti ott tartózkodása után szerdán Nyitrára érkezett. *Dr. Franciscy* Lajos theol. tanár, nagyobb papnöveldi lelkigazgató a Boldogságos szűz szeplőtelen fogantatásának 50 ik évfordulója alkalmából szervezett országos nemzeti zárandóklattal Lourdesba utazott. *Frihoda* Lajos székese gyházi succentor hosszabb üdülés végett 22-én a trencsén-Tepliczi fürdőbe távozik.

**Kinevezések.** *Mikeszka* Ferenc, nyitrai pénzügyi fogalmazó, pénzügyi segédtitkárrá nevezetett ki. — *Szikszay* József a pénzügyőri biztosok létszámából pénzügyőri főbiztosnak Zsolnára, *Szmetana* Frigyes trencsén adóhivatali gyakoronok Monorra adótitkárrá nevezetett ki.

**A király születésnapja.** Ó felsége a király születésnapját hagyományos kegyelettel ülte meg Nyitra város közönsége. A középületek és sok magán ház is lobogó díszet öltettek, a hivatalokban szünetelt a munka, a város már a reggeli órákban ünnepelt. A székese gyházban *Bende Imre* püspök úr ó méltósága ünnepélyes nagy misét celebrált, melyen képviselve volt a vármegyei törvényhatóság *Thuróczy* Vilmos főispánnal az élén, a m. kir. honvédség, a törvényszék, ügyészség és a többi hatóságok. Mise alatt a székese gyházi kar *Ollhaz* miséjét adta elő, reneklő virtuozitással. Délben a püspök úr ó méltósága 60 terítékű díszruhát adott, melyre hivatalosak voltak a hatóságok fejei és a központi papság. A pezsgőnél a vendéglátó házi úr poharat emelt ó felségére, a nepeinek szeretetétől, az egész művelt világ tiszteletétől környezett fejedelemre, a kinek még hosszú és boldog uralkodást kívánt. A nagy számú vendégközorú, mely a püspök úr toasztját állva hallgatta, a szép szavakra lelkes éljenzéssel adott visszhangot. Az ebéd, melyen a legfesztelebb hangulat uralkodott, délután 3 órákor ért véget.

**Máriahegy ünnepe.** *Kottesovszky* Alajos sz. széki ülnök s máriahegyi lelkész aranymiseje, melyet előző számunkban jeleztünk oly lélekemelő ünnep volt, mely kevés halandónak jut osztályrészül. Nagy-Boldogasszony ünnepe már magában véve is szent öröme magasztos napja a katolikus hívő és pap életében, mert évről-évre új reménység száll szívébe az egekből, melyek e napon a Szent Szűz előtt megnyitják. Az ünnepelt szívében három nagy gondolat sokszorozta a szent öröm édes boldogságát. Ó Nagy-Boldogasszony ünnepén mutatta be egykor első szent miseáldozatát, a Boldogságos Szűz egyik kegyhelyéhez a máriahegyi templomhoz fűződik pápi tevékenységének legnagyobb része s ugyancsak e templomban ünnepelhette meg áldozásának 50-ik évfordulóját. Mily magasztos érzelmeket támaszthatnak a pap szívében e gondolatok, arról csak ó szólhatna igazán, ki azokkal eltelve lépett az oltárhoz, hogy elmondja aranymisejét. Mi, kik e magasztos szertartásnak tanúi voltunk, csak osztoztunk érzelmeiben s úgy is alig adhatunk számot örömről. Nehány hét előtt, midőn beteg *Karlsbad*ba utazott, aggódva bucsuztunk el tőle, attól felve, hogy viszont sem látjuk, kétszeres volt az örömről, hogy az igazán egyházas gondolkodású, fáradhatlan buzgalmu, fenkölt szellemű s jószágos szívű lelkész a legjobb egészségben üdvözölhetünk. Olyannak látszott, mintha betegségével együtt 30 évet hagyott volna

Karsbadban. Az előző két napon úgy délelőtt, mint délután órákon keresztül maradt a gyóntatószékben a rekkenő hőség dacára, majd a szószékre lépett s oly tüzzel szólta *Mária* tiszteletéért hevülő lelke, mintha soha sem lett volna beteg életében. Csak az aranymise napján vette észre, hogy van valami, amit el nem bír az ó vas szervezete és nagy akaratereje s ez azon mennyei öröm, mely a Boldogságos Szűz ajándéka képen szállt szívébe, midőn a Sz. Szűztől esdve kért boldog óra érkezett. A közelállók arcáról leolvasták, a távolabb ajtatokodók reszkető hangjából észrevették, hogy a boldog ünnepelten teljesen erőt vesz a meghatottság, szívének öröme könnyekben csordul ki szeméből. A nép, melyből ezren és ezren zárandókolnak e napon minden évben *Máriahegyre*, ez évben óriási számban gyűlt össze s az évek óta tisztelt és szeretett lelkészük aranymiséjén zsufolásig töltötte meg a templomot. A jubilánsnak a sz. misénél *Kutvaszer* István c. kanonok, *Belák* József karkaplán s több növendékpap segédkezett. A sz. mise végétével az ünnepelt vendégszerető asztalánál gyűltek össze nagy számmal rokonai s jó barátai. Elsőnek az ünnepelt emelt szót, megemlékezve *Palugay* püspökről, ki növendéknek vette föl, *Roskoványiról*, kinek intézkedése *Máriahegyre* rendelte s a jelenleg kormányzó püspök úr óméltóságáról. Majd *Kutvaszer* István c. kanonok emelkedett szóra, megható szavakba öntve a magasztos nap jelentőségét s őszinte szavakkal tolmácsolva az egyházmegyei papság szeretetét. Utánna *Kubinyi* Endre és *Babó* Tivadar dr. szölkak, kik a civilek nevében üdvözölték a jubilánst.

**Találkozó.** Nyitraegyházmegyének 1899-ben fölszentelt papjai aug. 14-én Póstyént tüzték ki találkozás helyeül az emlékező nap megünneplésére. Jelen voltak *Fiebig* Alajos nyitrazerdahelyi plebános *Mittuch* József felső-elefanthi plebános s a Nyitraegyházi Szemle régi buzgó munkatársa, továbbá *Simoncsics* János szoblahói, *Szelessy* László divéki és *Vermessy* László felsőkocsikói plebánosok. Az ünneplők örömet nagy fokban emelte, hogy körükben üdvözlelték egykori tanárukat és praefectusukat dr. *Tóth* Jánost a Ny. Szemle szerkesztőjét. Az ünneplőket a kedves nap alkalmából őszinte jókívánataink kíséretében üdvözöljük.

**Holek** László, csendőrszázados és nyitrai szárnyparancsnok *Brassóra* nevezetvén ki szárnyparancsnokká, e hó 20-án átadja hivatalát s a jövő hét elején atköltözik *Brassóra*. Örvendünk ugyan t. barátunk előléptetésének, amennyiben óruagi hatáskört ruháztak reá, de nem leplezhetjük őszinte sajnálatunkat a derék csendőrtiszt távozása felett. *Holek* ur hét évi itt tartózkodása alatt nemcsak a tisztikar bajtársi szeretetét, de előzékeny, finom modorával a nyitrai polgárság őszinte nagyrabecsülését viszi magának emlékül. Hivatalában dacára annak, hogy a pedantériaig rendszerető volt, mindig méltányosságot tanusított a legénység iránt ennek súlyos szolgálatában. A csendőrállomány az ó parancsnoksága alatt nemcsak Nyitrán soha nem szolgáltatott okot még a legcsekélyebb panaszra, de kint a vidéken a legnagyobb eberséggel és mondhatni állandó önfelalozással teljesítette farsztó kötelességét, amit egy közel 200 főből álló a megyében szerzeszettel szórt testületről általaiban elmondani igen nehéz. A vármegyében e hét év alatt aránylag kevés bűneset fordult elő, s amennyiben igen, alig maradt belőlök kiderítetlenül vagy megtorlatlanul, amit főképpen a szárnyparancsnok körültekintő eberségének és mindenre kiterjedő figyelmének lehet köszönni. *Holek* ur a társaságban férfias jellem, perfect gentleman, és derült eleven kedélyhangulata miatt felette kedvelt egyén volt, mért is távozása igazi veszteség a nyitrai társadalomra.

**A nagytapolcsányi kath. legénység-egyesület.** gyöngye erejéhez képest szintén hozzá akarván járulni Szt. István ünnep nemzeti jellegének kidomborításához, elhatározta, hogy f. hó 20-án Szt. István napján saját otthonában előadja a magyar tősgyökeres erényeit feltüntető „Ósi erények című 3 felvonásos szindarabját, amelyre minden hazafiasan érző honpolgárt, rangra és valásra való tekintet nélkül tisztelettel meghív a Rendezőség. Kezdeté este 8 órákor. Belépti díj: a négy első sorban 1 korona, a többiben 50 fil., a tiszta jövedelmet az egyesület Fmke.-könyvtárának gyarapítására fordítják.

**Kivándorlási felügyelő.** A közel multban a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatban a képviselőházban élenk fejtegetések tárgyát képezte a kivándorlás szervezése. A miniszterelnök e célból új állások creálását helyezte kilátásba. Ez új állások e napokban már létesültek sőt a kivándorlások, illetve megbízások is megtörténtek. A megbízások Nyitraegyházi érdeklő része a következő: A belügyminiszter *Csillaghy* György kir. anyakönyvi felügyelőt ez állásról fölmentette és Nyitra, Pozsony, Soprony és Mosony vármegyék területén, Nyitra székhelyvel a kivándorlási viszonyok megfigyelésével és felügyeleével bízta meg.

**Köszönetnyilvánítás.** *Bende* Imre püspök úr óméltósága a felső-mosteneci tűzkárosultaknak 70 koronát küldött segélyképen, mely kegyes adományért hívei nevében ez uton is háls köszönetet mond *Stelczér* Géza plebános. Podszkal 1904. aug. 16.

**Tanulmányi kirándulás.** A nyitraegyházi gazdasági egyesület e hó 29-én a veszprémi mezőgazdasági és ipari kiállítás megtekintése céljából tanulmányi kirándulást rendez. Indulás Nyitráról 29-én a délután 4.54 órákor induló vonattal. Érkezés Veszprémbe 30-án reggel 9 órákor. Az utiköltség oda és vissza 10 koronát tesz ki. Mindazok, akik e tanulmányi kirándulásou résztvenni óhajtanak, ebbeli számdékvat megelőbb jelentsek be a gazdasági egyesület titkári hivatalában, hogy az idejekorán tájékozást nyerhessen a kirándulók számáról s gondoskodhassék az elszállásolásról.

**A nagysurányi vadásztársaság** a közel mult napokban tartotta az első vadászatot, melyen a következők vettek részt: *József* Agost főherceg ó Fensége a vadásztársaság díszelnöke, — ki *Rözsahegyről* érkezett br. *Seefried* Otto fiának keresztelőjéről és a vadászatot megelőző éjjelt szalon kocsiában töltötte a nagysurányi állomáson — azonkívül br. *Ambrózy* István, gr. *Pongrácz* Ferenc, br. *Vécsey* Miklós, br. *Lindlof* Henrik, br. *Révay* Simon, gr. *Nyáry* Károly, *Biró* Lajos orsz. képviselő, *Kelts* Gyula, *Botka* Zoltán és *Kosztolányi* István. Az eredmény 1146 darab, ebből 1016 fogoly.

**Keveser a jóból.** Tíz hétig tartó szárazság, csapásszerű aszály után, mult csütörtökön végre vihárt jelző sötét felhők gyülekeztek a város felett, melyekből mindenki nagy égi háborút jósolt. A vésznek látszó boruval egyidejűleg hatalmas forgó szel kerekedett, mely fel kavarva az utcák porát, fellegbe burkolta a várost. Mérsékelt erejű dörgés és villámlás után, néhány percig sűrű zápor hullott a kiégetett földre, mely csak epea, hogy a port mosta le, a földet azonban meg nem aztatta. A zápor aztán még az est és az éj folyamán is több ízben megeredt, de még így sem itatta meg eléggé az iszonyúan szomjas földet. A levegőt azonban megtisztította és behűtötte. Epedve várunk többet a jóból, hosszan tartó, kiadó esőt.

**Uj tiz koronások.** Még az év folyamán uj tiz koronás bankjegyek fognak kibocsátatni, melyeknek előállításán már hosszabb idő óta dolgoznak. Az új bankjegyek bájos gyermek alakot fognak ábrázolni, melyhez a rajzoló egyik főuri családnak feltűnően szép leánykájáról vette a mintát. Bárcsak a 20 és 100 koronásokat is hamarabb kicserélnék, melyek egy túlságosan jellegzetes keleti typut ábrázolnak, a 20 koronás egy zengeraj-alakot, a 100 koronás pedig valami *Leviathan* féle monstrumot.

**Figyelmeztetés!** A 14. honvéd gyalog ezred augusztus hó 30-án harszerű fögyakorlatot fog tartani (eles töltenyvel Zsere, Kolon és Ghymes községek között Földírány: a Zserei szorosban (Zsere községtől északkeletre 1000 X re) északnyugati irányban Czigány, Pleska és Cerna skala hegyek felé. A lövészet tartama reggel 5. órától délután 2. óráig. A lakosságot figyelmeztetik, hogy Zsere, Kolon, Ghymes és Felső-Elefant községek által határolt területen a fent jelzett időben való tartózkodás életveszélyes. A lövészet idejében a lövés irányában a magaslatokon vörös zászlók fognak kitűzteni és megfelelő számu járőrök fognak kiállitani.

**A nyitraegyházi gazdasági egyesület** *Mezey* Gyula alelnök elnöklete alatt tartott igazgató választmányi ülésén *Emődy* József elnök indítványára egyhangu határozat erejére emelte a következőket: A nyitraegyházi gazdasági egyesület mindennemű gazdasági ideiglenes vámfelfüggesztés ellen tiltakozik, mert ezen intézkedés által a szárazság által előidézett mezőgazdasági válság nagy mértékben súlyosbítottatnék. Tiltakozik különösen ama felfogas ellen, melynek a képviselőházban báró *Bánffy* Dezső adott kifeje-

zést. Vámfelfüggesztésre már abból az okból sincs szükség, mert a kibocsátott takarmánykivitelit tilalom a magyar gazdák érdekeit a külföldi relációkban teljesen megvédelmezi. Ha a fenyegető inség, amely tetőpontját előreláthatólag a karácsony és a husvet közötti időben fogja elérni, további intézkedéseket igényel, úgy ezek a mezőgazdasági érdekek feláldozása nélkül csak olyanok lehetnek, melyek a belforgalomra vonatkozhatnak. Ilyenek volnának: a szesz és keményítőgyártás felfüggesztése egy évi időtartamra, az illető gyártóknak megfelelő kárpótlása mellett. Ez által nagy mennyiségű burgonya és tegeeri szabdudina fel a legszegényebb néposztály részére. S ha ezen életbevágó intézkedés némileg beleyulna is a magántulajdonjog tételes szabályaiba, megmenthetné azonban a humanitás örök törvényeit. Egy további életbevágó intézkedés volna a kormány által minden melasz (szörplé) összevásárlása, mely a bel és külföldi gyárakban kapható. Gyakorlati példák igazolják, hogy a melaszal befecskenedett szalmaszecska a ló s a szarvasmarha minden baj nélkül teletethető ki. És ha a kormány minden inséges községben kellő mennyiségű melaszt tud juttatni, megmentette az országot egy rettenetes depekoraációtól. Ezen indítványok sürgősen felterjesztettek a kormányhoz.

**Mindazon jóbarátaink és ismerőseinknek,** akik engem az én 50 éves papi jubileumom alkalmából jókívánataikkal megtiszteltek, minthogy szives megemlékezésükért őszinte köszönetemet egyenkint kifejezni nem áll módomban, fogadják ez uton legforróbb hálám nyilvánítását. *Kottosovszky Alajos,* mária-hegyi lelkész.

**Világítás a zabori utakon.** Metzger Ede nyitrai gyógyszerárosnak a zabori hegyközség közérdekei terén általános ismert fáradhatatlan buzgóssága ismét igen hasznos és régen kívánatos tervet fog megvalósítani. Kezdeményezésére az urivölgy lakói elhatározták, hogy a völgyet saját költségükön fogják világítással ellátni. A hegybiztos Metzger Ede beszerezte már a lámpákat, melyek az eszközt próbavilágítás után itélve teljesen be fognak válni. Biztos a remény, hogy a kezdeményező jó példáját a többi völgy lakói is követni fogják s aldozzattal ugyan, de nagy szolgálatot fognak tenni úgy a járó-kelők kényelmének, mint a hegyközségi lakosság közbiztonságának.

**Jutalmazott tanítók.** Hanusz Győző, kis-vári és Csizser János sasvári tanító, illetőleg kérészt a magyar Földhitelintézet a kérészt terén tanusított sikeres működésük elismeréséért egyenkint 200 koronával jutalmazta.

**A katonák artézi kutja.** A „Hadsereg” című katonai lap legújabb száma az egész nyitrai lakosságot nagyon érdeklő következő hírt hozza. A honvédség egyik legszebb fekvésű és legkedvesebb helyőrségének Nyitraiak legnagyobb baja az egészséges ivóvíznek az egész városban észlelhető hiánya. A lakosság nagy része a nagy távolságból kezdetleges hatósági ellenőrzés alatt álló fahordókban a városba hordott forrásvizet issza. A honvéd laktanya kútjainak vize teljesen ihatatlan, sőt főzésre sem alkalmas. A legénységnek vízzel való ellátása már régen olyan módon történik, hogy a laktanyából 2 km.-nyire, a városon kívül fekvő sátor-tábor jövű kútjából naponta többször egy-egy lajt vizet szálltanak be. A honvédelmi kormány igyekezett a tarthatatlan állapotot megszüntetni és most a laktanyában, vagy annak közelében artézi kutat szándékozik furatni; a kérdés tanulmányozására a miniszter egy bizottságot rendelt ki, melybe képviselőjeül Pap Béla altábornagy, a minisztérium egyik ügycsoport-főnökét küldte ki. Az altábornagy ur, a nyitrai állomás parancsnok, Lóskay Gábor ezredes dandár-parancsnok kíséretében a legbehatóbban tanulmányozta az állomás különféle viszonyait, nemcsak a vízzel való ellátás, de a csapadék elhelyezése, a kinestári épületek és telepek állapota, férőhelye, valamint a raktárak berendezése és kezelése tekintetében. A bizottságnak a földmívelésügyi miniszter által kirendelt geológus-tagja alaposan tanulmányozni fogja az egész vidék geológiai viszonyait, tanulmányainak befejezte után véleményét mond az artézi kutat furására alkalmas helyet s a kísérlet várható eredményét illetőleg. A bizottság csak ezen vélemény meghallgatása után fog határozni. Ha véletlenül sikerül tiszta, jó és bővizű artézi kutat létesíteni, nemcsak a nyitrai honvédek, de Nyitra egész lakossága áldani fogja a honvédelmi minisztert is Pap altábornagyot a kezdeményezéséért.

**Az O. M. Sz. új köre.** Az országos magyar szövetség körének száma egygyel gyarapodott. Szenicen dr. Kálmán Antal kezdeményezése folytán a községhezán nagyobb szabású gyűlés volt, mely kimondta az Országos Magyar Szövetség szenici körének megalakulását. Elnökéül dr. Kálmán Antal kir. közjegyzőt, jegyzőül Markovich Alajos szolgabíró választották. Mindjárt az alakult gyűlésen azon indítvány merült föl, hogy a megalakult kör járuljon hozzá a szakolcai társkör azon indítványához, mely szerint Szenicen az e vidéken nagy arányokat öltő nemzetiségi mozgalmak miatt királyi törvényszék föllétele szükséges. Az indítványra vonatkozólag elhangzott vélemények azonban megoszlottak miéért az elnök javaslatára a gyűlés az indítványhoz csak elvben járult hozzá, s annak tárgyalását a következő gyűlésre halasztotta.

**A szakolcai tűzoltók ünnepe.** A szakolcai önkéntes tűzoltóság tancmulatsággal egybekötött kitünően sikerült nyári mulatságot rendezett aug. 16-án. Délután 4 órakor Czobory Károly főparancsnok vezetése alatt az összes tűzoltók zászló alatt kivonultak a városligeti kerti helyiségbe, hol az ügyes rendezőség a szórakoztatások különféle neméről gondoskodott. Volt tombola-bazár, coriandoli s versenytekészés díjakkal. Az első díjat Kropácsy István szolgabíró, Kijácsi Józsefnek a másodikat Tolnai Norbertnek, a harmadikat Beckska Istvánnak, a negyediket Petrovics Jánosnak ítélte oda s az arany és ezüstbe foglalt érmeiket beszéd kíséretében adta át a nyerteseknek. Az ünnepélyen a város és vidék lakosságának színe java vett részt s a jelenvöltek száma igen nagyra emelkedett. A tánc a városliget termében volt s reggelig eltartott. A tiszta bevétel 124 kor. az önkéntes tűzoltó-egylet segély- és zászló-alapja javára fordították.

**Harc egy járásorvosi állásért.** A nyitrai járásorvosi állás üresedésbe jövén, arra, mielőtt a pályázat ki iratott volna, már is — állítólag — 55 orvos jelentkezett. Többen közülük látván, hogy ez állás betöltésénél nem annyira az érdem, mint inkább a protekció, (a magyar közéletnek ezen utálatos rákfeneje) fog figyelembe vétetni, lemondtak azon szándékukról, hogy ezen állásra pályázzanak. Így aztan — mint halljuk — a küzdőtérben ketten maradtak és pedig egy fiatal, és egy öregebb orvos. Az illetőket nevenkint is megnevezhetnők, azonban nem tesszük, nehogy az érdekeltek azt gondolják, hogy mellettük vagy ellenük állást foglalunk. Ha egy olyan fontos állás, mint a minő egy járási orvosi állás betöltésénél a folyamodó azon kellemes helyzetben van, hogy folyamodványában hivatkozhatik évtizedeken át szerzett és közismert érdemeire, és ha folyamodványában még nyomatékkal kiemeli, hogy ezentúl is a szenvedő emberiség javára egész erejét és tudását akarja szentelni, úgy az ilyen ígéret és az ilyen kérvényező előtt kalapot emelünk. De amikor a folyamodó eddig szerzett érdemeire nem hivatkozik, mert ilyeneket nem szerzett, hanem ezek helyett vannak medvetáncolatái, akik az illetékes helyen kliensük számára a járási orvosi állást az által akarják biztosítani, hogy az illetékes helyen azt mondják: „ha méltóságod a nyitrai járásorvosi állást a mi kliensünknek juttatja, úgy mi viszont méltóságodat arról biztosítjuk, hogy a nyitrai járásorvosi választókerület jövőben ismét szabad-élvű képviselőt fog választani, úgy a kérvényezésnek ezen módja felháborító és megbélyegzi a kérvényezőt. Valjón ezen ígéretet az illetékes helyen komolyan vettek, arról nincsen tudomásunk. Ha komolyan vették-e, úgy ezzel csak azt árulták el, hogy a nyitrai járásorvosi választókerület választóinak gondolkodásmódjáról nincsenek kellően tájékozva, mert a fenti ígéretvőkön kívül a választókerületben mindenki tudja, hogy itt nincsen olyan potentát, aki a kerület mandátumával ilyen feltétlen módon rendelkezne. De a mandátum sorsára legkevésbé befolyást gyakorolhatnak azok, a kik a fenti ígérettel a járási orvosi állást kliensük számára akarták biztosítani. Ezen tapasztalatunkat dr. Major Ferenc választásakor szereztük, amikor Rudnay Sándor oldala mellett ugyan hűségesen faluztak egyes jól ismert kortes alakok, a pénzt két kézzel szórták a választók közé, a vármegye összes ereje heteken át ránehezedett a választókra a hol itatással, hol ígérettel, hol fenyegetéssel „kapacitáltak“ a választókat, a választás napján 80-nal több szavazatot ismert Bánffy recipe szerint vissza vetettek és az eredmény mégis az volt, hogy dr. Major Ferenc 220 szavazattal győzött. Azt gondoljuk, hogy ezen választás egyszer s

mindenkora kijózaníthatta a nyitrai járásorvosi választókerület liberálisokat, hogy ezen kerület számukra örökre elveszett. De a választók jelenlegi hangulatára való tekintetből sem tehettek ilyen ígéretet, mert a kerületi néppárt szervezetsége és a választók a jelenlegi képviselőhöz br. Kaas Ivorhoz való tántoríthatatlan ragaszkodása, olyan tényező a jövő választásnál, a melyekkel szemben a fenti ígéret nullává zsugorodik össze. Ezt az ígéretvők is nagyon jól tudják s ha mégis ezzel akartak hatni az illetékes tényezőnél, úgy azt alaposan felrevezették. A másik jelöltről csak annyit hallottunk, hogy érdekében is deputációfele járt az illetékes helyen és hogy azon kijelentést akartak ott tenni, hogy ha az ő kliensük nem lesz járási orvos, úgy a jövő választásnál 180 liberális választó nem vesz részt a szavazásnál, azonban az illetékes tényező — állítólag — a deputációt nem fogadta. Így a liberálisok ezen kis koncán megoszlottak. Az egyik párt ígér, a másik meg fenyeget, de egyiket se kell komolyan venni, mert a mandátum sorsa felett nem ők, hanem a néppárt dönt. Minden esetre ez is közállapotaink egyik körtünete, hogy nem az érdem, nem a rátermettség vétetik figyelembe, hanem az, hogy a szabad-élvű pártnak mi válik hasznára s kárára.

**Népmissiók a Kyszuca-völgyben.** Trencsénmegye északi részében, a nagy szárazságtól jelenleg már majdnem teljesen kiapadt Kyszuca folyó kies völgyében f. hó 15-én egy szép és szociális kihatásban jelentőségteles munkacyklus záródott be, mely egy hónapnál tovább tartott. Három szerény, de annál fáradhatlanabb redemptorista szerzetes, a jó öreg páter Tomasek, kinek népszerű egyházi szónoklatai felvidékszerzte ismeretesek, két ifjú rendtársával, Hradilák és Vachalecz atyákkal egymásután négy egyházközségben tartott a népnek lelkiagyakorlatokat, hirdetvén neki azt, ami támasza és talpköve minden államnak: a tiszta erkölcsöt. A szerencsés községek: *Ochodnica, Neszlusa, Sztasskó és Trencsén-Makó.* Neszlusán és Makón megújították a tavaly ugyanott tartott népmissiókat, Sztasskón pedig emberemlékezet óta először részesült a nép ilyen intenzivebb vallás-erkölcsi gyakorlatokban, a mi Fridrichovszky Justin jelenlegi plebános érdeme.

**A szőlőgazdák vigasztalására.** Egy régi bortermelő társaság évkönyvében olvassuk miszerint 1872-ben oly nagy volt a forróság s oly sokáig tartott a szárazság hogy nem csak a gabonaművek szenvedtek s a kapás növények mentek tönkre hanem a szeptermést igérő szőlőket is pusztulás fenyegette. A szőlőfürtök fejletlenek a szemek aprók maradtak s megkékülve inkább kökény bogókhoz mint szőlőhöz hasonlítottak. A szőlőgazdák már minden reményüket veszítették midőn végre egy későn jött de hatalmas eső olyanyira helyre hozta a dolgot, hogy a fürtök teljesen s a szőlő úgy mennyiségben, mint minőségben oly kitünő termést hozott, mely a legmerészebb várakozásnak is megfelelt. E szeriat a most tartó szárazság dacára ez idén is még mindig lehet reményünk bőséges és jó borterméshez.

**Vizbe fult.** Horváth Mihály pécsi születű 19 éves borbély-segéd Galgócon a vágó hid mögötti Vággyanban ment fürödni. Ezen a helyen a Vágnak örvényei vannak s egyes örvények által 7—8 méter mély lyukak képződnek. Egy ilyen forgatagba került bele a fiatal ember s dacára annak, hogy sokáig küzdött a halál ellen s a közelben levők is segítségére siettek — az örvény leszorította a viz alá. A holttestet negyedóra mulva kifogták. A szerencsétlen fiatal ember igen jó családból való s szüleinek egyetlen gyermeke volt.

**Öngyilkos?** Nagy-Surányban f. hó 12-én halva találtak Kaufmann Antalt, ki állítólag önmaga vetett véget életének. A szolgabíró által elrendelt vizsgálat azonban oly gyanus jeleket hozott napfényre, melyek gyilkosságra engednek következtetni. Az érsekújvári kir. járásbírósság vizsgáló birájának intézkedése folytán Kaufmann Antal hulláját 13-án fölboncolták. A vizsgálat eredménye még ismeretlen.

**Tűzek.** Kiszuczai-Ujhelyen az aug. 16-ik országos vásár alkalmából déltájban oly borzasztó tűzvész keletkezett, melynek több mint 300 lakóház esett áldozatul s csak 27 ház maradt az egész városban sértetlenül. A templom a plebánia épületekkel együtt szintén leégett. A tüzet a nagy vízhiány miatt még éjfélkor sem bírtak teljesen eloltani. A szerencsétlenséget csak fokozza, hogy több ember is életét veszítette a tűzben. A nyomor, mely a rossz termés következté-

ben ugyanis nagyban fenyegette a felvidéki népet, e csapás által kétségbejött mérvet fog ölteni. — Kedden Darázs községben volt kisebb tüzeset; szerencsére az éber lakosok azonnal észrevették s nyomban oltáshoz foghattak, különben az erős szél következtében az egész falut érte volna a veszély, így azonban csak két kazalban tett kárt a tűz. — Bankesziről csak nem rég közöltünk nagy tüzesetet s máris újlag teljes pusztulás veszélye fenyegette a szerencsétlen községet. A multikori nagy tűz közvetlen közelében ütött ki a tűz most is és összesen 5 ház és 10 gazdasági épület égett le. — Póstyén és Drahóc között e hó 17-én kigyulladt egy major és teljesen porrá égett. Benn veszett a tulajdonos, Scheibnernek 20 tehene is. — Verbón ugyancsak e hó 17-én meggyulladt Emmanuel nagykereskedő fűszerüzlete és szintén porrá égett. A kár jelentékeny, minthogy Emmanuel üzlete nemcsak Verbón, de az egész vidéken ritkította pártját. — Ny. Egerszegh községben e hó 13-án d. u. 4 órakor Vida János plebanos szertés kertjében eddig meg nem állapított okból — valószínűleg felgyújtásból — tűz ütött ki, meggyulladt a nevezett plebanosnak bekerített helyen volt szalma kazla, melytől a 13 lépesnyire álló Czigány István és Miklós lakosok háza és Kuna István pajtája csakhamar lángba borult, ezekből pedig a különben is egymáshoz közel épült s a legszegényebb sorsú házasságok háza összesen 17 égett le; a sertésórák, szalma, gyümölcsösök, kerítések, takarmány készlet és egyéb gazdasági eszközökkel együtt. A kár 12000 koronára becsültetett, biztosítva fele része sem volt. A károsultak mind közsegélyezésre szoruló szegények, kik nem képesek épületeiket a hatósági rendeletnek megfelelően cserélni, illetve szindely tető alá helyezni. Nagy szerencse volt, hogy az égés alkalmával északnyugati szél volt, ellenkező légáramlat esetén az egész község megsemmisített volna. Az oltásnál nagy segítségre volt Csejék szomszéd község érdemes bírása Rolfes Kelemen ki embereivel és a községi tűzi feeskendővel a lehető leggyorsabban jelent meg a vész színhelyén, hol Egerszegh község előjárósága közreműködésével a tűz tovább terjedését megakadályozták. — Az aug. 18-iki szélvihar idején Nagy-Bossányban ütött ki a tűz, s mint értesülünk ugyszólván az egész falut elhamvasztotta a templom kivételével; 62 ház teljesen elpusztult.

## Irodalom.

— Esték a genfi tó partján. — Lengyelül írta Moravszky Marian, magyarul Jándy Bernardin. Az egyházi és rendi főhatóság engedélyével. Budapest, 1904. Nyolcadrét, 231 lap. — Ára 2 kor. 50 fill.

A katolikus egyház, miként azt isteni Alapítója nyilván kimondotta, ország mely nem e világból való. Természetes, hogy kezdettől folyton harcban áll a világgal, melynek szelleme homlok-egyenest ellenkezik az egyházat életető és vezető krisztusi szellemmel. Az egyház ellenségeinek fő célja Krisztus művének teljes lerontása, az egyház megsemmisítése, hogy csak emléke maradjon a föld színén, s ezt a célt az egyház alaposzlopainak megdöntésével remélik elérni.

Az egyháznak három főerőse az Istentől kapott hatalma, a Krisztusi tan s a megszentelő erő. E szerint az egyház ellen küzdők ostroma is hármias irányban folyik. Az egyház hatalmat a modern államhatalom igyekszik bilincsekbe verni, Krisztus tanítását a tudomány minden ágában nagy számmal található hitetlen tudósok támadják. A megszentelő erőt, mely a lelkekben az emberhez legméltóbb s rendeltetése folytán nélkülözhetetlen természetfölötti életet tartja fön, a társadalmi helytelen életelvek, hamis világnézetek s a bűnök ezer neme sorvasztja.

Az egyház mind a három baj ellen Krisztustól nyert küldetésének és erejének tudatában s az általa megjósolt győzelem biztos reményében védekezik. A politikai életben a szabadelvűségnek hamis államelvei ellen keresztény jellegű pártokat létesítve keresztény államelveket s valódi polgári jogokat és szabadságokat hirdet. A társadalmi körökben a lekipasztorkodás erőinek felhasználásával minden téren keresztény szellemű intézményeket szervez védelmül az anyagi, szellemi és erkölcsi káros befolyások ellen, s a tudomány mezején a hitetlenekkel szemben igazán nagy keresztény tudósokat állít a sikra nemcsak a hittudomány, hanem a profán tudományok körében is.

A keresztény tudomány összes ágai közül az egyházért folytatott nagy küzdelemben ma aránylag legnagyobb, közvetlen hasznot hoz a tudomány azon része, melyet szoros értelemben hit-

védelemnek, apológiának nevezünk. Az ellenséges tudomány ugyanis ma a keresztény vallás alapjait támadja leginkább a modern bölcsélet, történelmi kritika, természettudomány nevében s az apologia mindezekre kiterjeszkedve teljesíti a védő szolgálatot.

Nélkülözhetetlen azonban, hogy az apologeta bármely kérdésben veszi föl a harcot az egyház érdekében, számoljon a modern kor izlésével. Talán sohasem volt ez oly szükséges mint ma midőn az emberekben alig van önálló gondolkodás és szilárd elv s vajmi csekély az egész benső szellemi és erkölcsi tartalom. Ma az ember a korszellem rabja, mely gondolkodását, cselekvését s egész életét befolyásolja. Az apologetának ugyesen alkalmazkodnia kell a modern ember viszonyaihoz, hogy sikert arasson. A tárgy melyet választ, a mellette felhozott érvek, az érvelés módja, a nyelvezet stb. oly dolgok, melyekre a modern kor izlése szempontjából nagy figyelmet kell fordítani, mert a mai ember oly fölületes, hogy a helytelen, neki nem tetsző forma miatt magát az igazságot is elveti. Örömmel mondhatjuk, hogy az apologeták nagy része ma számol a szükséglettel s oly meztelen öltöztetve hozza az élet szinpadjára a krisztusi szellemet hogy ez rokonszenvvel találkozik megnyeri a lelkeket s anélkül hogy igazságából s fönségéből bármit is veszítené. Ily érv, hogy legalább egy-két példát említsünk a német Erhardt, nálunk Prohászka Ottokár, a lengyel irodalomban Moravszky Marian, kinek kitűnő művét Jándy Bernardin magyarra fordította.

Szerencsés gondolat volt a fordító részéről, hogy a sok hasonló tárgy idegen műből éppen a magyar nemzetnek rokonszenvű lengyel nép irodalmában keresték írókat, kit nyelvünkön megszólaltasson. Az a közönség, mely a magyar és lengyel nép történelmi sorsában található a gondolkodásban és jellemben is nyomokkal bír, miért a lengyel író szava kedvesebben hangzik előttünk mint más külföldieké. Nagy érdeme a fordítónak, hogy oly sikerrel ültette át a művet a magyar irodalomba miszerint az olvasó sehol sem érzi, hogy fordítóval van dolga, mintha egy kiváló tollu magyar író eredeti művében gyönyörködne. A gondolatok hű visszaadása e mellett legkevésbé sem szenved. A kifejezések találók és szabatosak s stylus szép és folyékony. A mű kiállítás izléses és terjedelmes volta dacára az ára igen olcsó.

Hogy a magyar olvasó közönség figyelmét annál inkább felhívjuk a kiváló és korunkban nagy hasznú munkára, röviden részletezzük a mű tartalmát:

Szerző könnyed, kellemes társalgás alakjában foglalkozik a manap vallásunk ellen felhozni szokott legfőbb ellenvetésekkel. Az egész tartalom párbeszéd keretbe van foglalva. Az eszmecserék a remek fekvésű Ouchyban a Beau-rivage szálló erkélyén folynak esténként. A résztvevők közt minden nagyobb nemzetnek és nevezetesebb vallásnak van szóvivője.

A lengyeleket maga a jezsuita szerző és még egy honfitársa képviseli. Ezekon kívül egy idealis gondolkozású angol hölgy egy svajci protestáns pásztor egy francia egy orosz költő egy nemes egyetemi tanár s egy spanyol ember vett részt a vitákban. A vallások közül a katolikus, protestáns, görögkeleti, anglikán, mohamedau vallásról és a burdhismusról van szó. Két estét töltöttek együtt s minden este egy-egy főbb vallási kérdést vitatnak meg. E szerint a könyv hét fejezetre oszlik.

A mű alapeszméje a vallások összehasonlítása, melynek végső eredménye a katolikus vallás egyedül igaz voltának megállapítása a többi vallások tévességének fölismerése mellett. E tétel mint alapgondolat fokról-fokra halad előre a hét fejezetben, míg nem az utolsóban teljes világosságban jelenik meg előttünk.

Az első estén a francia vallás üldözéséből kiindulva, a vallás szükségességének kérdésével foglalkoznak s azon megállapításra jutnak, hogy az ember lelkében és szívében a vallást sem a felvilágosultság, sem a szocializmus, sem a materializmus nem fogja pótolhatni. A korunkban észlelhető vallásellenes áramlat nem is tartható a vallás letűnési korszakának. Csak egy hulláma a szenvedélyes emberi természet háborgásának, melyben a vallásos és vallástalan korszakok váltakoznak. Ma is az erkölcselenség nagy mérvé mellett már is észrevehető a jobb irányú törekvés, mint azt a francia, orosz s más írók műveiből láthatjuk.

A második estén az eszmecseré tárgya a vallás és ész közt levő viszony. Az eredmény az, hogy a vallás és ész közt kiegyenlíthetetlen ellentét egyáltalán nem létezik, baj csak annyi,

hogy egyelőre nem értik egymást meg teljesen. A fejlődés elmélete s a teremtés az Isten mindentudósága s az imádság szükségessége körül támasztott ellenvetéseket világos cáfolattal egészen eloszlatják.

A harmadik nap kérdése, miért van a jó Isten által teremtett világban aonyi rossz, hogy az emberiség élete szakadatlan szörnyű fohász. Az ember szerencsétlen és gonosz. A vita folyamán kiderül, hogy a sok rossznak szerzője nem az Isten, hanem az ember szabad akarata s ha nem fölületesen vizsgáljuk a teremtett világot, sokkal több jót mint rosszat, több örömet mint szenvedést találunk benne. A mi az Isten szerepét illeti, a sok rosszban, nyomorban és szenvedésben ő oly bölcsességgel vezeti az embert a tövises uton, hogy az ember ajka nem panaszkodik, hanem Isten végtelen jósága és irtalma iránt való hála nyilhatik csupán.

A negyedik vita a vallás eredetét kutatja s eldönti, hogy nem politeizmusból fejlődött a monotheizmus, hanem megfordítva, a politeizmus az egy igazi vallásnak elhomályosítása az eltévedt ember erkölcsi stüledése folytán. A mohamedánizmus és budhizmusról részletesen látjuk az alaptalan dicséretet cáfolását.

Az ötödik estén Krisztus alakjával foglalkoznak. Meggyőző fejtegetésben táru elénk Krisztus istensége, a csodák lehetősége s az evangéliumi tanok hitelessége.

Az ötödik estén a protestáns felekezetekkel hasonlítják össze az egyházat, mely eleterős fának bizonyul most is, a kétezedéves viharok dacára, míg a felekezetek, mint letört ágak már is a hervadás jeleit mutatják s előbb-utóbb végkép kivesszék azon idő arányban, amint több vagy kevesebb eltét elemet vittek magukkal a katolicizmusból.

A hetedik estén a görög keleti vallással végeznek. Az egyház legfőbb fejének tekintélye, mely miatt a katolikus vallást oly sokan támadják, az ő isteni eredete és nélkülözhetlenségében áll elénk.

A szerző midőn nagy bölcséleti és theologiai és természettudományi szakismerettel teljes egészében nyújtja az olvasónak mindazt, mire egy keresztény katolikusnak az észszerű vallási meggyőződéshez s vallásának megvédéséhez szükséges van, mindezt oly módon teszi, hogy az olvasó minden nagyobb theologiai előképzettség nélkül világosan megérti, az elmét farszto unalmas fejtegetésekkel sehol sem találkozik hanem kellemesen szórakozva lelkének leghasznosabb táplálékát szerzi.

Reméljük, hogy sokan veszik kezükbe e hasznos olvasmányt, s biztosak vagyunk róla, hogy hálás köszönettel fognak adózni egy kiváló képzettségű szerzőnek, mint a szakavatott fordítónak.

## CSARNOK

Aszülők kötelességei és jogai gyermekeikkel szemben a vagyonra nézve.

— Írta: Sarmaságh Géza. —

### 1. A tulajdonjog természete.

A föld javait mindenki számára rendelte az Isten, hogy fentartsa magát s velők, mint eszközökkel elérje céljait. Mindenkinek joga van tehát abból annyira, amennyit lényeges céljai megkövetelnek.

De vajjon oly tulajdonait képezik-e, hogy céljának elérése, sőt még halála után is jogilag az övéi, vagyis hová fordításukat teljesen szabadon határozhatja-e meg? Szabadon ruházhatja-e tulajdonjogát másra? Ez attól függ, vajjon céljához tartozik-e az, hogy az emberek közül csak egy bizonyos ember, vagy az emberek bizonyos száma bírja azokat. Mert ha célját teljesen elérte, akkor nincsen szüksége, tehát joga sincsen reá. Ez a természeti rend követelménye.

Kitűnik ebből, hogy a tulajdonjog alapját, a melylyel elválaszthatatlanul össze van kötve az átörökítési jog, nem a személy, hanem a személynek lényeges, mert céljából folyó viszonya képezi másokhoz.

Már most egy személynek másokhoz való mely viszonya lehet szorosabb a lényeges céljával összeforrottabb még halála után is, mint ez a viszony, a mely őt családjá tagjaihoz fűzi?

A család tagjai közötti viszonyról nincs és nem lehet már szorosabb egység s a személynek halála után sem lehet céljával összefüggőbb viszonya, érdeke, mint a mely őt vérbeli utódjához fűzi, a kiben életében is képmását átörökíteni volt hivatva s legfontosabb érdeke, hogy az tovább is fennmaradjon s folytatást nyerjen. Miként tehát a vagyonszerzésnek a célja s tulajdonjogának alapja életében sem volt más, mint a család tagjainak fentartása s a gyermek fölnevelése; halála után is a vagyonátörökítés célja és alapja és így jogosultsága is csak az életben megkezdett cél elérése, maga a család s utódok fennmaradása és boldogulása lehet.

Látnivaló tehát, hogy a családi vagyon az azt szerző apának tulajdona ugyan s azzal szabadon rendelkezhetik már apai hatalmából kifolyólag is; de e tulajdonjog alapját a család érdeke képezi és így nem anyaira a személy tulajdona, hanem a család. Mivel pedig a család az apa elhaltával nem hal ki, hanem folyton új ágakat ereszt s úgy szólván halhatatlan, a családi vagyonnak is a családban, a család tulajdonának kell maradni vagyis állandónak lenni.

Íme ez a szilárd alapja a tulajdon állandó jellegének. A tulajdon tehát elválaszthatatlan a családtól; annak szerves része, eszköze s egyfelől azon hivatással bír, hogy a jelen családot fentartsa, de azzal is, hogy a belőle származó többieknekis biztosítsa a jövőben fenállását.

Minél messzebb megyünk vissza a család eredetéhez, annál kidomborodottabb a tulajdonnak családi jellege. A germanok nem is ismertek személyes tulajdonjogot; következőleg ismeretlen volt náluk a végrendelet joga is. Minden a családé volt.<sup>1</sup> Az attikai jog szerint is idegen csak a adoptio útján örökölhetett.

2. A végrendelet joga.

A családi vagyonnal ezen családi egységes jellege és a család javára rendeltsége legalább jogilag nem szűnhetett meg akkor sem, mikor a társadalom fejlődésével a régi patriarchális rendszer megszűnt és a családtagok szétváltak egymástól. Rendelgetése csak az maradhatott, hogy ezen szétvált tagokban is az egy család érdekét mozdítsa elő. Mivel pedig a családban az apai hatalomnál fogva a család javának előmozdítása s így a vagyonfeletti rendelkezés az apához tartozik, ebből fejlődött ki lassankint az átörökítés joga, vagyis azon jog, hogy a vagyont a szétvált ugyan, de azért csak egy családot képező családtagok között ezen egy család javára belátása szerint s így ezen belátás által javasolt egyenlő vagy különböző arányban szétosztssa. Az apa tehát csak annyiban mondható a családi vagyon tulajdonosának, a mennyiben az apai hatalomnál fogva valóban őt illeti meg a rendelkezés is felette. De valamint tulajdonjogának, épügy átörökítés jogának is maga a család jólete az alapja és épen azért, miként nem rendelkezhetik önkénye szerint a családi vagyonnal elvonva azt természetes céljától, ép úgy nem is örökítheti azt tetszése szerinti módon és személyre, hanem csak a család java és érdekeinek kívánalmai szerint.

Trenddenburg szerint is az átörökítési jogot két cél irányozza, a melyek kereszteszhetik egymást s benne kiegyenlítődni törekcszenek. Az első cél a családban van, melyért mint egészért vagy melynek elváló tagjaiért kell birni a vagyont. A második cél a tulajdonos akaratában van.<sup>2</sup>

A gyermeknek tehát a családi vagyon természete alapján joga van a családi vagyonra már

az anya méhében is. Azonban, hogy mily arányban vegye ki abból a maga részét vagy egyáltalában kivége-e, annak a vagyon felett rendelkező apai hatalomtól kell függnie, akinek feladata mérlegelni, vajjon a vagyonrész átadása javára lesz-e az egy családnak s feladata a családnak ezen java szerint végezni az osztást. Természetesen következik ebből azon joga is, hogy ha a család érdeke úgy kívánja, hogy a családi vagyon továbbra is egy kézben együtt maradjon, csak egy gyermekre örökítse át; vagy ha előre látja, hogy ha valamely gyermekre részt hagyva ez nem válnék sem a családnak, sem az illető gyermeknek javára, esetleg könnyelmű tulajdonságai miatt ezt ki is zárja a vagyonból.

3. A család tulajdon- és örökítési joga

Az kétségtelen, hogy a családnak fentartása és a gyermek fölnevelése végett a földi javak bizonyos mennyiségére és kizárólagos használatára szüksége van. Azért a magyar törvény is kötelességé teszi a férjnek a család szükségleteiről gondoskodni, nejét és gyermekeit polgári állása és anyagi javai szerint illő tartással ellátni; különösen pedig gyermekeit nemcsak nevelésben részesíteni, hanem még vagyont is szerezni számukra.<sup>3</sup>

Természeti joga van tehát a családnak vagyont szerezni és birni. Mint láttuk, ezen az alapon fejlődött ki a családból a tulajdonjog, a mely a családdal annyira össze van forrva, hogy a socializmus azon árnyalata, mely tagadja a tulajdonjogot, kénytelen volt levonni ebből a következményt s tagadni magának a családnak letjogosultságát is.

A család szervezetéből következik továbbá, hogy a családi vagyon tulajdonosának vagy magát a családot, mint kollektív személyt kell tekintenünk, amint ez a patriarchális és törzscsaládrendszernél történik, vagy az apát, aki a saját munkájával szerzi a vagyont, vagy az anyát, aki a vagyont hozományként viszi magával a családba. Erre nézve az egyes államokban különbözők a jogi állapotok. A vagyon elkülönítési rendszerben, a mely hazánkban is divik, a nő, akit a házasság önjogúvá tett, szabadon rendelkezik a magával hozott vagyonnal. Mind a két vagyon külön(álva) jelentkezik, még pedig nem csak a tulajdonra, hanem a kezelés és használatra nézve is és nem jog, hanem csak a szeretet és bizalom alapján válhatik közössé.<sup>4</sup> Megfelelőbb a család szervezetének a vagyonegységi rendszer, melyben a férj és nő vagyona a házasság tartamára a férj kezelése alatt (mundium?) külsőleg egyesül és a család közös javára fordítatik s csak a házasság megszűnése után válik szét.<sup>5</sup> — és a vagyonközösségi rendszer, melyben a két vagyon, miként a férj és nő is a házasságban benső egységet képez az apai hatalom teljes rendelkezése alatt a család javára.<sup>6</sup>

Bármely formában azonban a vagyon a család tulajdonát képezi s miután a család a gyermekekben tovább él, az nem tartozhatik csak egy nemzedékhez, hanem maradándólag ugyanazon család birtokában kell lennie.

Ebből a tényből s az apai hatalomból következik aztán a természetes jog is, hogy az apa a házasságban egy harmadiknak beavatkozása nélkül szabadon rendelkezik a családi vagyonnal; hogy azt szabadon örökítheti át másra; hogy továbbá abban az esetben, ha a családi vagyonról nem végrendelettel, az halála után a családhoz tartozó legközelebbi utódaira száll. Ez az örökítési jog

magyarul is *ab intestato*, melyet majd minden nép elismer s törvények által biztosít. Az államnak sem lehet joga ezt megakadályozni, sőt miut természeti jogot védeni köteles és éppen ebből következik az a joga, hogy a végrendeletet bizonyos alakokhoz kösse, melyeknek meg nem tartása azt érvénytelenné is teszi, továbbá az a joga, hogy végrendelet hiányában a legközelebbi utódok jogainak biztosítása végett bizonyos szabályokat állít fel.<sup>7</sup>

4. Kötelesek-e a szülők vagyont hagyni gyermekeikre?

Általánosabb a nézet, amely nem tartja ezt a szülők kötelességének. A szülők eleget tesznek a gyermek iránti természetes kötelességöknek, ha őket mind testre, mind lelekre nézve önálló teljes emberré fölnevelik és valamely pályára kiképezik, melyen aztán fentartásuk eszközeit magok is képesek legyenek megszerezni. Az igazságosság természeti törvénye kívánja, hogy a föld javaiból, melyek mindenki számára vannak rendelve, mindenki annyi részt élvezzen, a mennyit saját szorgalma és munkája által szerez meg.

A szülők tehát sem a nevelés kötelessége, sem az igazságosság alapján nem kötelesek vagyont hagyni gyermekeikre.

A család legrégebbi alakjában, a patriarchális rendszerben, a midőn a gyermekek és ezek ivadéka egy családfő alatt a közös szülőkkel együtt vagy ezek közelében laktak és a családfő halála után a vezetés a legidősebb szülőre szállott, nem is lehetett szó e kötelességről. A vagyon, a hivatászerű foglalkozás egy család közös tulajdona maradt és abban fejlődött tovább feldarabolás nélkül. És így van ez ma is azon keleti népeknél, kivált a mongoloknál, akik megtartották a családrendszert.

<sup>1</sup> Tacit. Germ. 20.  
<sup>2</sup> Trenddenburg, Naturrecht, 5. 141.  
<sup>3</sup> Hercegh Mih. A magy. családi és örökl. jog. 14. 15. l.  
<sup>4</sup> U. o. 17. 18. l.  
<sup>5</sup> Így van Ausztriában, Porosz, Szászországban, Svajcban.  
<sup>6</sup> Így Francia-, Olaszországban, Belgiumban, Holland, Westphaliában.  
<sup>7</sup> Cathrein, Die Grenzen d. Staates. 25.  
 (Vége köv.)

A nyitra-egerszegi körjegyzőségnek egy a jegyzői irodai teendőiben jártas szépírású, kifogástalan viseletű szorgalmas fiatal ember mint magán alkalmazott szeptember 1-jétől alkalmazást nyerhet; az állást elnyerni óhajtok forduljanak személyesen vagy írásban az alkalmazást adó körjegyzőséghez, kitől a javadalmazás iránt kellő felvilágosítást nyerhetnek.

ÉRTESETÉS!

Az alulírott nál (Kecskemét XI. kerület, 223. sz.) kapható dr. Bellesheim Alfonz „Szentek élete“ („Szentek követése“) c. hírneves munkája. A közel 800 oldalra terjedő vastos művet néhány napig, a míg csekély készletem tart, 12 kor. helyett 3 koronáért küldeni kész vagyok. Kecskemét, 1904. aug. hó.

Kontz János.

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatós. Védve. Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománcozott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Ezek során szállítja cs. és kir. uradalmak, katonai- és civilintézőségnek, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legelősebb festek homlokzatokra, belterületekre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb. és mindenféle más tárgyhoz. Egy negyzetmeter ára 2 1/2 kr. Meglepő eredmény. Homlokzat-festék, viharmentes, meszben oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Klgr.-ja 12 kr.-tól följebb. 15-15

**HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR**  
 Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120.  
 (saját házában).  
 Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

ben ugyanis nagyban fenyegette a felvidéki népet, e csapás által ketségbejött mérvet fog ölteni. — Kedden Darázs községben volt kisebb tüzeset; szerencsére az éber lakosok azonnal észrevették s nyomban oltáshoz foghattak, különben az erős szél következtében az egész falut érte volna a veszély, így azonban csak két kazalban tett kárt a tűz. — Bankesziről csak nem rég közöltünk nagy tüzesetet s máris újlag teljes pusztulás veszélye fenyegette a szerencsétlen községet. A multkor nagy tűz közvetlen közelében ütött ki a tűz most is és összesen 5 ház és 10 gazdasági épület égett le. — Póstyén és Drahóc között e hó 17-én kigyulladt egy major és teljesen porrá égett. Benn veszett a tulajdonos, Scheibnernek 20 tehene is. — Verbón ugyancsak e hó 17-én meggyulladt Emmanuel nagykereskedő fűszerüzlete és szintén porrá égett. A kár jelentékeny, minthogy Emmanuel üzlete nemcsak Verbón, de az egész vidéken ritkította párját. — Ny. Egerszegh községben e hó 13-án d. u. 4 órakor Vida János plebános szérus kertjében eddig meg nem állapított okból — valószínűleg felgyújtásból — tűz ütött ki, meggyulladt a nevezett plebánosnak bekerített helyen volt szalma kazla, melytől a 13 lépcsőre álló Czigány István és Miklós lakosok háza és Kuna István pajtája csakhamar lángba borult, ezekből pedig a különben is egymáshoz közel épült s a legszegényebb sorsú házaz szeléreke háza összesen 17 égett le; a sertésólak, szalma, gyümölcsösök, kerítések, takarmány készlet és egyéb gazdasági eszközökkel együtt. A kár 12000 koronára becsültetett, biztosítva fele része sem volt. A károsultak mind közsegélyezésre szoruló szegények, kik nem képesek épületeiket a hatósági rendeletnek megfelelően cserélni, illetve zsindegy tető alá helyezni. Nagy szerencse volt, hogy az egész alkalmával északnyugati szél volt, ellenkező légáramlat esetén az egész község megsemmisített volna. Az oltásnál nagy segítségére volt Csekej szomszéd község érdemes bírja Rolfesz Kelemen ki embereivel és a községi tűzi fecskendővel a lehető leggyorsabban jelent meg a vész színhelyén, hol Egerszegh község előjárósága közreműködésével a tűz tovább terjedését megakadályozták. — Az aug. 18-iki szélvihar idején Nagy-Bossányban ütött ki a tűz, s mint értesülünk ugyszólván az egész falut elhamvasztotta a templom kivételével; 62 ház teljesen elpusztult.

## Irodalom.

— Esték a genfi tó partján. — Lengyelül írta Moravszky Marian, magyarul Jándy Bernardin. Az egyházi és rendi főhatóság engedélyével. Budapest, 1904. Nyolcadrét, 231 lap. — Ára 2 kor. 50 fill.

A katolikus egyház, miként azt isteni Alapítója nyilván kimondotta, ország mely nem e világból való. Természetes, hogy kezdettől folyton harcban áll a világgal, melynek szelleme homlok-egyenest ellenkezik az egyházat eltető és vezető krisztusi szellemmel. Az egyház ellenségeinek fő célja Krisztus művének teljes lerontása, az egyház megsemmisítése, hogy csak emléke maradjon a föld színén, s ezt a célt az egyház alaposzlopainak megdöntésével remélik elérni.

Az egyháznak három főerősége az Istentől kapott hatalma, a Krisztusi tan s a megszentelő erő. E szerint az egyház ellen küzdők ostroma is hármas irányban folyik. Az egyház hatalmat a modern államhatalom igyekszik bilincsekbe verni, Krisztus tanítását a tudomány minden ágában nagy számmal található hitetlen tudósok támadják. A megszentelő erőt, mely a lelkekben az emberhez legméltóbb s rendeltetése folytán nélkülözhetetlen természetfölötti életet tartja fön, a társadalmi helytelen életelvek, hamis világnézetek s a bűnök ezer neme sorvasztja.

Az egyház mind a három baj ellen Krisztustól nyert küldetésének és erejének tudatában s az általa megjósolt győzelembiztos reményében védekezik. A politikai életben a szabadelvűségnek hamis államelvei ellen keresztény jellegű pártokat letesítve keresztény államelveket s valódi polgári jogokat és szabadságokat hirdet. A társadalmi körökben a lekipásztorkodás erőinek felhasználásával minden téren keresztény szellemű intézményeket szervez védelmül az anyagi, szellemi és erkölcsi káros befolyások ellen, s a tudomány mezején a hitetlenekkel szemben igazán nagy keresztény tudósokat állít a sikra nemcsak a hittudomány, hanem a profán tudományok körében is.

A keresztény tudomány összes ágai közül az egyházért folytatott nagy küzdelemben ma aránylag legnagyobb, közvetlen hasznót hoz a tudomány azon része, melyet szoros értelemben hit-

védelemnek, apologiának nevezünk. Az ellenséges tudomány ugyanis ma a keresztény vallás alapjait támadja leginkább a modern bölcsélet, történelmi kritika, természettudomány nevében s az apologia mindezekre kiterjeszkedve teljesíti a védő szolgálatot.

Nélkülözhetetlen azonban, hogy az apologeta bármely kérdésben veszi föl a harcot az egyház érdekében, számoljon a modern kor ízlésével. Talán sohasem volt ez oly szükséges mint ma midőn az emberekben alig van önálló gondolkodás és szilárd elv s vajmi csekély az egész benső szellemi és erkölcsi tartalom. Ma az ember a korszellem rabja, mely gondolkodását, cselekvését s egész életét befolyásolja. Az apologetának ügyesen alkalmazkodnia kell a modern ember viszonyaihoz, hogy sikert arasson. A tárgy melyet választ, a mellette felhozott érvek, az érvelés módja, a nyelvezet stb. oly dolgok, melyekre a modern kor ízlése szempontjából nagy figyelmet kell fordítani, mert a mai ember oly fölületes, hogy a helytelen, neki nem tetsző forma miatt magát az igazságot is elveti. Örömmel mondhatjuk, hogy az apologeták nagy része ma számol e szükséglettel s oly mezben öltöztetve hozza az élet szinpadjára a krisztusi szellemet hogy ez rokon-szenvel találkozik megnyeri a lelkeket s anélkül hogy igazságából s fönségéből bármit is veszítene. Ily érv, hogy legalább egy-két példát említsünk a német Erhardt, nálunk Prohászka Ottokár, a lengyel irodalomban Moravszky Marian, kinek kitűnő művét Jándy Bernardin magyarra fordította.

Szerencsés gondolat volt a fordító részéről, hogy a sok hasonló tárgyú idegen műből éppen a magyar nemzetnek rokonszenves lengyel nép irodalmában keresett író, kit nyelvünkön megszólaltasson. Az a közösség, mely a magyar és lengyel nép történelmi sorsában található a gondolkodásban és jellemében is nyomokkal bír, miért a lengyel író szava kedvesebben hangzik előttünk mint más külföldieké. Nagy érdeme a fordítónak, hogy oly sikerrel ültette át a művet a magyar irodalomba miszerint az olvasó sehol sem érzi, hogy fordítással van dolga, mintha egy kiváló tollu magyar író eredeti művében gyönyörködne. A gondolatok hű visszaadása e mellett legkevésbé sem szenved. A kifejezések találók és szabatosak s stylus szép és folyékony. A mű kiállítása ízléses és terjedelmes volta dacára az ára igen olcsó.

Hogy a magyar olvasó közönség figyelmét annál inkább felhívjuk a kiváló és korunkban nagy hasznú munkára, röviden részletezzük a mű tartalmát:

Szerző könnyed, kellemes társalgás alakjában foglalkozik a manap vallásunk ellen felhozni szokott legfőbb ellenvetésekkel. Az egész tartalom párbeszédes keretbe van foglalva. Az eszmecserék a remek fekvésű Ouchyban a Beau-rivage szálló erkélyén folynak esténként. A résztvevők közt minden nagyobb nemzetnek és nevezetesebb vallásnak van szövívője.

A lengyeleket maga a jezsuita szerző és még egy honfitársa képviseli. Ezekon kívül egy idealis gondolkodású angol hölgy egy svajci protestáns pásztor egy francia egy orosz költő egy nemes egyetemi tanár s egy spanyol ember vett részt a vitákban. A vallások közül a katolikus, protestáns, görögkeleti, anglikán, mohamedau vallásról és a burdhismusról van szó. Két estét töltöttek együtt s minden este egy-egy főbb vallási kérdést vitatnak meg. E szerint a könyv hét fejezetre oszlik.

A mű alapeszméje a vallások összehasonlítása, melynek végső eredménye a katolikus vallás egyedül igaz voltának megállapítása a többi vallások tévességének fölismerése mellett. E tétel mint alapgondolat fokról-fokra halad előre a hét fejezetben, míg nem az utolsóban teljes világosságban jelenik meg előttünk.

Az első estén a francia vallás üldözésből kiindulva, a vallás szükségességének kérdésével foglalkoznak s azon megállapodásra jutnak, hogy az ember lelkében és szívében a vallást sem a felvilágosultság, sem a szocializmus, sem a materializmus nem fogja pótolhatni. A korunkban észlelhető vallásellenes áramlat nem is tartható a vallás letűnési korszakának. Csak egy hulláma a szenvedélyes emberi természet háborgásának, melyben a vallásos és vallástalan korszakok váltakoznak. Ma is az erkölcselenség nagy mérve mellett már is észrevehető a jobb irányú törekvés, mint azt a francia, orosz s más írók műveiből láthatjuk.

A második estén az eszmecseré tárgya a vallás és ész közt levő viszony. Az eredmény az, hogy a vallás és ész közti kiegyenlíthetetlen ellentét egyáltalán nem létezik, baj csak annyi,

hogy egyelőre nem értik egymást meg teljesen. A fejlődés elmélete s a teremtés az Isten mindentudósága s az imádság szükségessége körül támasztott ellenvetéseket világos cáfolattal egészen eloszlatják.

A harmadik nap kérdése, miért van a jó Isten által teremtett világban annyi rossz, hogy az emberiség elete szakadatlan szörnyű fohász. Az ember szerencsétlen és gonosz. A vita folyamán kiderül, hogy a sok rossznak szerzője nem az Isten, hanem az ember szabad akarata s ha nem fölületesen vizsgáljuk a teremtett világot, sokkal több jót mint rosszat, több örömet mint szenvedést találunk benne. A mi az Isten szerepét illeti, a sok rosszban, nyomorban és szenvedésben ő oly bölcsességgel vezeti az embert a tövises úton, hogy az ember ajka nem panaszra, hanem Isten végtelen jósága és irtalma iránt való hállára nyilhatik csupán.

A negyedik vita a vallás eredetét kutatja s eldönti, hogy nem politheizmusból fejlődött a monotheizmus, hanem megfordítva, a politheizmus az egy igazi vallásnak elhomályosítása az eltévedt ember erkölcsi süllyedése folytán. A mohamedánizmus és burdhizmusról részletesen látjuk az alaptalan dicseretek cáfolását.

Az ötödik estén Krisztus alakjával foglalkoznak. Meggyőző fejtegetésben tárul elénk Krisztus istensége, a csodák lehetősége s az evangéliumi tanok hitelessége.

Az ötödik estén a protestáns felekezetekkel hasonlítják össze az egyházat, mely életerős fának bizonyul most is, a kétezeredves viharok dacára, míg a felekezetek, mint letört ágak már is a hervadás jeleit mutatják s előbb-utóbb végképp kivesznek azon idő arányban, amint több vagy kevesebb éltető elemet vittek magukkal a katolicizmusból.

A hetedik estén a görög keleti vallással végeznek. Az egyház legfőbb fejének tekintélye, mely miatt a katolikus vallást oly sokan támadják, az ő isteni eredete és nélkülözhetetlenségében áll elénk.

A szerző midőn nagy bölcséleti és theologiai és természettudományi szakismerettel teljes egészében nyújtja az olvasónak mindazt, mire egy keresztény katolikusnak az észszerű vallási meggyőződéshez s vallásának megvédéséhez szüksége van, mindezt oly módon teszi, hogy az olvasó minden nagyobb theologiai előképzettség nélkül világosan megérti, az elmét fárasztó ual-mas fejtegetésekkel sehol sem találkozik hanem kellemesen szórakozva lelkének leghasznosabb táplálékát szerzi.

Reméljük, hogy sokan veszik kezükbe e hasznos olvasmányt, s biztosak vagyunk róla, hogy hálas köszönettel fognak adózni egy kiváló képzettségű szerzőnek, mint a szakavatott fordítónak.

## CSARNOK

Aszülők köteleességei és jogai gyermekeikkel szemben a vagyonra nézve.

— Irta: Sarmaságh Géza. —

### 1. A tulajdonjog természete.

A föld javait mindenki számára rendelte az Isten, hogy fentartsa magát s velők, mint eszközökkel elérje céljait. Mindenkinek joga van tehát abból annyira, amennyit lényeges céljai megkövetelnek.

De vajjon oly tulajdonait képezik-e, hogy céljának elérése, sőt még halála után is jogilag az övéi, vagyis hová fordításukat teljesen szabadon határozhatja-e meg? Szabadon ruházhatja-e tulajdonjogát másra? Ez attól függ, vajjon céljához tartozik-e az, hogy az emberek közül csak egy bizonyos ember, vagy az emberek bizonyos száma bírja azokat. Mert ha célját teljesen elérte, akkor nincsen szüksége, tehát joga sincsen rá. Ez a természeti rend követelménye.

Kitűnik ebből, hogy a tulajdonjognak alapját, a melylyel elválaszthatatlanul össze van kötve az átörökítési jog, nem a személy, hanem a személynek lényeges, mert céljából folyó viszonya képezi másokhoz.

Már most egy személynek másokhoz való mely viszonya lehet szorosabb a lényeges céljával összeforrottabb még halála után is, mint ez a viszony, a mely őt családjá tagjaihoz fűzi?

A család tagjai közötti viszonyról nincs és nem lehet már szorosabb egység s a személynek halála után sem lehet céljával összefüggőbb viszonya, érdeke, mint a mely őt vérbeli utódjához fűzi, a kiből életében is képmását átörökíteni volt hivatva s legfontosabb érdeke, hogy az tovább is fennmaradjon s folytatást nyerjen. Miként tehát a vagyonszerzésnek a célja s tulajdonjogának alapja életében sem volt más, mint a család tagjainak fentartása s a gyermek fölnevelése; halála után is a vagyonátörökítés célja és alapja és így jogosultsága is csak az életben megkezdett cél elérése, maga a család s utódok fennmaradása és boldogulása lehet.

Látnivaló tehát, hogy a családi vagyon az azt szerző apának tulajdona ugyan s azzal szabadon rendelkezhetik már apai hatalmából kifolyólag is; de e tulajdonjog alapját a család érdeke képezi és így nem annyira a személy tulajdona, hanem a családé. Mivel pedig a család az apa elhaltával nem hal ki, hanem folyton új ágakat ereszt s úgy szólván halhatatlan, a családi vagyonnak is a családban, a család tulajdonának kell maradni vagyis állandónak lenni.

Ime ez a szilárd alapja a tulajdon állandó jellegének. A tulajdon tehát elválaszthatatlan a családtól; annak szerves része, eszköze s egyfelől azon hivatással bír, hogy a jelen családot fentartsa, de azzal is, hogy a belőle származó többieknekis biztosítsa a jövőben fenállását.

Minél messzebb megyünk vissza a család eredetéhez, annál kidomborodottabb a tulajdonnak családi jellege. A germanok nem is ismertek személyes tulajdonjogot; következőleg ismeretlen volt náluk a végrendelet joga is. Minden a családé volt.<sup>1</sup> Az attikai jog szerint is idegen csak a adoptio útján örökölhetett.

2. A végrendelet joga.

A családi vagyonnal ezen családi egységes jellege és a család javára rendeltsége legalább jogilag nem szűnhetett meg akkor sem, mikor a társadalom fejlődésével a régi patriarchális rendszer megszűnt és a családtagok szétváltak egymástól. Rendeltetés csak az maradhatott, hogy ezen szétvált tagokban is az egy család érdekét mozdítsa elő. Mivel pedig a családban az apai hatalomnál fogva a család javának előmozdítása s így a vagyonfeletti rendelkezés az apához tartozik, ebből fejlődött ki lassankint az átörökítés joga, vagyis azon jog, hogy a vagyont a szétvált ugyan, de azért csak egy családot képező családtagok között ezen egy család javára belátása szerint s így ezen belátás által javasolt egyenlő vagy különböző arányban szétossza. Az apa tehát csak annyiban mondható a családi vagyon tulajdonosának, a mennyiben az apai hatalomnál fogva valóban őt illeti meg a rendelkezés is felette. De valamint tulajdonjogának, épugy átörökítés jogának is maga a család jóléte az alapja és éppen azért, miként nem rendelkezhetik önkénye szerint a családi vagyonnal elvonva azt természetes céljától, ép úgy nem is örökítheti azt tetszése szerinti módon és személyre, hanem csak a család java és érdekeinek kívánalmai szerint.

Trenddenburg szerint is az átörökítési jogot két cél irányozza, a melyek keresztelhetik egymást s benne kiegyenlítődni törekcsenek. Az első cél a családban van, melyért mint egészért vagy melynek elvált tagjaiért kell bírni a vagyont. A második cél a tulajdonos akaratában van.<sup>2</sup>

A gyermeknek tehát a családi vagyon természetére alapján joga van a családi vagyonra már

az anya méhében is. Azonban, hogy mily arányban vegye ki abból a maga részét vagy egyáltalában kivegye-e, annak a vagyon felett rendelkező apai hatalomtól kell függnie, akinek feladata mérlegelni, vajjon a vagyonrész átadása javára lesz-e az egy családnak s feladata a családnak ezen java szerint végezni az osztást. Természetesen következik ebből azon joga is, hogy ha a család érdeke úgy kívánja, hogy a családi vagyon továbbra is egy kézben együtt maradjon, csak egy gyermekre örökítse át; vagy ha előre látja, hogy ha valamely gyermekre részt hagyva ez nem válnék sem a családnak, sem az illető gyermeknek javára, esetleg könnyelmű tulajdonságai miatt ezt ki is zárja a vagyonból.

3. A család tulajdon- és örökítési joga

Az kétségtelen, hogy a családnak fentartása és a gyermek fölnevelése végett a földi javak bizonyos mennyiségére és kizárólagos használatára szüksége van. Azért a magyar törvény is köteletségévé teszi a férjnek a család szükségleteiről gondoskodni, nejét és gyermekeit polgári állása és anyagi javai szerint illő tartással ellátni; különösen pedig gyermekeit nemcsak nevelésben részesíteni, hanem még vagyont is szerezni számukra.<sup>3</sup>

Természeti joga van tehát a családnak vagyont szerezni és bírni. Mint láttuk, ezen az alapon fejlődött ki a családból a tulajdonjog, a mely a családdal annyira össze van forrva, hogy a socializmus azon árnyalata, mely tagadja a tulajdonjogot, kénytelen volt levonni ebből a következményt s tagadni magának a családnak létjogosultságát is.

A család szervezetéből következik továbbá, hogy a családi vagyon tulajdonosának vagy magát a családot, mint kollektív személyt kell tekintenünk, amint ez a patriarchális és törzsesaládrendszernél történik, vagy az apát, aki a saját munkájával szerzi a vagyont, vagy az anyát, aki a vagyont hozományként viszi magával a családba. Erre nézve az egyes államokban különbözők a jogi állapotok. A vagyon elkülönítési rendszerben, a mely hazánkban is dívik, a nő, akit a házasság önjogúvá tett, szabadon rendelkezik a magával hozott vagyonnal. Mind a két vagyon külön(álva) jelentkezik, még pedig nem csak a tulajdonra, hanem a kezelés és használatra nézve is és nem jog, hanem csak a szeretet és bizalom alapján válhatat közössé.<sup>4</sup> Megfelelőbb a család szervezetének a vagyonegységi rendszer, melyben a férj és nő vagyona a házasság tartamára a férj kezelsé alatt (mundium?) külsőleg egyesül és a család közös javára fordítatik s csak a házasság megszűnése után válik szét.<sup>5</sup> — és a vagyonegységi rendszer, melyben a két vagyon, miként a férj és nő is a házasságban benső egységet képez az apai hatalom teljes rendelkezése alatt a család javára.<sup>6</sup>

Bármely formában azonban a vagyon a család tulajdonát képezi s miután a család a gyermekekben tovább él, az nem tartozhatik csak egy nemzedékhez, hanem maradandólag ugyanazon család birtokában kell lennie.

Ebből a tényből s az apai hatalomból következik aztán a természetes jog is, hogy az apa a házasságban egy harmadiknak beavatkozása nélkül szabadon rendelkezik a családi vagyonnal; hogy azt szabadon örökítheti át másra; hogy továbbá abban az esetben, ha a családi vagyonról nem végrendelettel, az halála után a családhoz tartozó legközelebbi utódaira száll. Ez az öröklési jog

magyarul is *ab intestato*, melyet majd minden nép elismer s törvények által biztosít. Az államnak sem lehet joga ezt megakadályozni, sőt mint természeti jogot védeni köteles és éppen ebből következik az a joga, hogy a végrendeletet bizonyos alakokhoz kösse, melyeknek meg nem tartása azt érvénytelenné is teszi, továbbá az a joga, hogy végrendelet hiányában a legközelebbi utódok jogainak biztosítása végett bizonyos szabályokat állít fel.<sup>7</sup>

4. Kötelesek-e a szülők vagyont hagyni gyermekeikre?

Általánosabb a nézet, amely nem tartja ezt a szülők köteletségének. A szülők eleget tesznek a gyermek iránti természetes köteletségöknek, ha őket mind testre, mind lélekre nézve önálló teljes emberre fölnevelik és valamely pályára kiképezik, melyen aztán fentartásuk eszközeit magok is képesek legyenek megszerezni. Az igazságosság természeti törvénye kívánja, hogy a föld javaiból, melyek mindenki számára vannak rendelve, mindenki annyi részt élvezzen, a mennyit saját szorgalma és munkája által szerez meg.

A szülők tehát sem a nevelés kötelessége, sem az igazságosság alapján nem kötelesek vagyont hagyni gyermekeikre.

A család legrégebbi alakjában, a patriarchális rendszerben, a midőn a gyermekek és ezek ivadéka egy családfő alatt a közös szülővel együtt vagy ezek közeleiben laktak és a családfő halála után a vezetés a legidősebb szülőre szállott, nem is lehetett szó e kötelességről. A vagyon, a hivatásszerű foglalkozás egy család közös tulajdona maradt és abban fejlődött tovább feldarabolás nélkül. És így van ez ma is azon keleti népeknél, kivált a mongoloknál, akik megtartották a családrendszert.

<sup>1</sup> Tacit. Germ. 20.  
<sup>2</sup> Trenddenburg, Naturrecht, 5. 141.  
<sup>3</sup> Horezogh Mih. A magy. családi és örökl. jog. 14. 15. l.  
<sup>4</sup> U. o. 17. 18. l.  
<sup>5</sup> Így van ausztriában, Porosz, Szászországban, Svajcban.  
<sup>6</sup> Így Francia-, Olaszországban, Belgiumban, Holland, Westphaliában.  
<sup>7</sup> Cathrein, Die Grenzen d. Staates. 25.  
(Vége köv.)

A nyitra-egerszeghi körjegyzőségnek egy a jegyzői irodai teendőiben jártas szepírású, kifogástalan viseletű szorgalmas fiatal ember mint magán alkalmazott szeptember 1-jétől alkalmazást nyerhet; az állást elnyerni óhajtok forduljanak személyesen vagy írásban az alkalmazást adó körjegyzőséghez, kitől a javadalmazás iránt kellő felvilágosítást nyerhetnek.

**ÉRTESÍTÉS!**

Az alulírott nál (Kecskemét XI. kerület, 223. sz.) kapható dr. Bellesheim Alfonz „Szentek élete“ („Szentek követése“) c. hírneves munkája. A közel 800 oldalra terjedő vaskos művet néhány napig, a míg csekély készletem tart, 12 kor. helyett 3 koronáért küldeni kész vagyok. \*\*\*\*\*  
Kecskemét, 1904. aug. hó.  
2-3. Kontz János.  
\* \* \* \* \*

Első cs. és kir. osztrák-magyar kizárólag szabad. viharmentes Kronsteiner-féle új zománc. Homlokzat-festéke hatás. Védve.

**HOMLOKZAT-FESTÉK-GYÁR**  
Kronsteiner Károly Bécs III., Hauptstr. 120.  
(saját házában).

Kívánatra ingyen próba, mintakönyv prospektus.

Ötven különböző minta, vízzel keverhető, mosható, viharmentes, tűzálló, zománczott, csak egyszerű mázolás. Jobb, mint az olajfesték. Évek során szállítja cs. és kir. uradalmak, katonai- és civilintézeteknek, vasutaknak stb. Minden résztvevő kiállításon első díjjal jutalmazva. Legolcsóbb festék homlokzatokra, belterületre, különösen iskolák, kórházak, templomok, kaszárnyákhoz stb. és mindenféle más tárgyhöz. Egy negyzetméter ára 2 1/2 kr. Meglepő eredmény. Homlokzat-festék, viharmentes, mészből oldható, 49 minta olajfestékkel azonos. Klgr.-ja 12 kr.-tól főjebb. 15-15

Palásthy Ernő utóda  
**BAUER DEZSŐ**  
épület- és díszmű-bádogos  
Nyitrán, Hid-utca 1. sz.

Készít és raktáron tart **fűrdőkádakat, konyhaberendezéseket, elvállal légszesz és vízvezeték-berendezéseket, házbefedés és festéseket, villámhárítók és csatornázások elkészítését, különös szakismerettel bír a tejgazdasági üzemek berendezéseinek javításánál stb. pontosan, és a legolcsóbb áron.** 2-3.

**Végzett joghallgató**  
nyelvismerettel, ügyvédi irodában alkalmazást keres. Címe megtudható a kiadóhivatalban.

**T** Egy jó házból való fiú  
**anoncnak**  
azonnal felvétetik. Vidékek előnyben részesülnek.  
**SARLAY ÁDÁM,**  
fűszerkereskedésében Nyitrán.

**WEIGL ANTAL** PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát. — valamint **férfiszabó-műhelyét,**

melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címádkat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

\*\*\* Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. \*\*\*

**Béres-gazdának,**  
ki minden gazdasági munkához, besztásához, a gazdasági szerek fából való házi ipari elkészítéséhez s javításához, és malom-kezeléshez is ért, tisztelettel ajánlkozik Alsóköroskényben (Nyitram.) Jásik Ferenc, béres-gazda.

**HIRDETMÉNYEK** a „Nyitramegyei Szemle” részére jutányosan felvétenek a kiadóhivatalban.



**SZUPERFOSZFÁTOT,**  
**Stassfurti káinitot** szavatolt 12.4% tiszta káli = 23-24% kén-savas káli tartalommal,  
**Stassfurti kálitrágyasót** szavatolt 40% tiszta káli = 74-76% kén-savas káli tartalommal,  
**Kovasavas kálit** (dohánytrágyázásra), továbbá

mindennemű egyéb **műtrágyaféléket,** azonkívül **Ré zg á l i c o t** (98-99%)

elismert kitűnő minőségben legolcsóbban szállít a

**„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság**  
Budapest, V. Fürdő-utca 8.

**FELTŰNŐ UJDONSÁG!**

**Delice** Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia  
**SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.**